МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА 4 МАРТ 1965 шу № 27 (4041).

Мах 2 кеп.

БIАЬСТАННА — ЛЕРТТIА КИЙЧО

☆

ХЬАЛХАРА ГЕКТАРАШ

Сатийна яьда аренаш сомаяьхай низ болча тракторни двигатела деш долча тато. Трактериста Федин Виктора араяьккхай кхашка ший болата «алача». Цуннеи цун гIончашта — сеяльщикашта Бешиев Тамарсултанаи Элимханов Япсунеи Шелковски районерча «Коминтерн» яхача колхоза правлене тIадиллад бехктохкамера гIулакх — бIаьстан ялаташ дIадера балхаш хьалхагIа дIадоладе.

Баккъда, укх шера ялаташ дIаде доладалар ший тайпара да колхозе. Енъача гуйрано, поа а доацаш шийлача Iано зе даьд гурахьа дIадийнача ялаташта. 100 гектара тIа гурахьа бийна мукх бохьабаьб. Цу лаьтта дIабе лаьрхIад мукхи горохи. Из болх беш ва хIанз механизатор Федин ший новкъосташца.

Шоашта тIадилла гIулакх мел лоархIаме да кхета а деш ялат сихха дIадув механизатораша. Цу гIулакха лаьрхIа эттача санна хоза ха а эттар. Цудухьа кхоачаш кхо ди далалехьа 60 гектар совгIа мукх дIабийра унхаза. Гурахьа а бIаьсти а дIабийна мукх цхьатарра листа хургболаш гектара тIа 150 килограмм фу дув. Цу гIулакхо торо хулийтаргъя хьалха-тIехьа доацаш ялат цхьатарра кхачийта.

Ялат дIадувча хьинаре къахьегарца белгалбаьлар сеялкаш-ка фу Iочудоассадеш бола С. Фроликов, А. Грачев, кхыбараш.

М. СВИНЦОВ.

ТАДЖИКСКИ ССР. Вахшски къухе йовз хIанз дерригача дунен тIа. Аьхки Нила йистерча къухьерчул йIайхагIа хул укхаза, цудухьа Вахша яхача хи йисте хьалкхебу биткъа хьоаса бола боамби цIи хезача египтерчунца хийцца къовса йиш йолаш ба.

ХIанз республика химически промышленноста центр хулаш латт Вахшски къухьенах.

Укхаза хьалъеш латт азотнотукови завод. Юрта боахама удобренеш лургья цо.

Сурта тIа: градирни завода лардаш.

А. Полякова сурт.

ТАСС фотохроника.

Польски Халкъа Республика Влоцлаве болх бе йоласнай шера 10200 тонн продукци арахецаргйола «Сполем» яха кондитерски фабрика.

Сурта тIа: «Сполем» фабрике кийчъяь яьнна продукци.

ЦАФ—ТАСС сурт.

Республике эггара хьалха кхашкара балхаш дIадоладаьд «Ермоловский» совхоза механизатораша.

Сурта тIа: Дауткираев Махьмада агрегат макха боаккхаш я.

Н. Кобнашвиле сурт.

ЛоархIаме денош

БIаьсти яларца дIадоладе дезаш дукха балхаш да Шаьла района Куйбышева цIерахча колхоза. БIаьстан юхье дIаювча культурашта лаьрхIа 1600 гектар лаьтта къоастадаьд.

Ялатийнеи силосаи лаьрхIа хьажкIаш 1000 гектари шекара свекла 450 гектари дIае лерхI укхаза. Цудухьа Iанна сихача темпашца ремонт йир юртбоахама машинашта.

Механизаторий цIенна тIаводача хана эггара хьалха бIарг тIаотташ дар — уж да тоаяь яьннача техника нийса мугIарч. Дукха ха йоаццаш укхаза хиннача партийно-паччахьалкхен тIахьожама комиссе тIадиллар техникана ремонт еча хана дувлийта гIалаташ лоаццача хана дIадоахилга. Белгалдаьха кхоачамбоацараш дерригаш а дIадаьхад. Цхьабакъда, керттера техника — тракторош — 35-нех 29 мара кийча ярий мугIаращца яц, хIаьта царех 4 хIанз а актах мастерскегара хьаэцанза я. Тоаяь яьннай ялаташ дIадув сеялкаш, культиватораш, ца тоъаш дола лапкаш даьд, нийсдаь дIаоттадаь латт макхаш. Техникана ремонт еча белгалбаьннаб механизатораш А. Адниев, А. Саидов, А. Абуязидов, кхыбараш.

Соахка шоай тхьамка дика хьувкъарах укх шера кхы а дукхагIа из дIаде лаьрхIад колхозо. Соахка 16 гектара тIа дар тхьамка. ХIара гектара тIара 10 центнер даькхар из. Тхьамка эггара дикагIа хьувкъадаьд хIара гектара тIара 17 центнер цIенача тхьамкий гулъяьча, Нуруева Човкас кулгалдеча звенос. Колхозе тхьамка кхедеш баьча балхах ше цхьанне 270 сом ахчеи 18 пунт ялати ийцад Нуруевас.

Семилетка тIеххьарча шера 100 гектара тIа тхьамка кхеде лаьрхIад колхоза къахьегамхоша. Тхьамка дIаде къоастадаьд гурахье а денз зябь аьха хинна дикагIа дола лаьтта. ХIанз еррига звенош вIашагIъехка а яьннай, царна доагIа лаьтташ дIакъоастадаь а даьннад. ХIара колхозхочунга 0,8 гектар хургья тхьамка кхедеш.

Тхьамка кхедерашта кулгалделга колхоза правлене тIадиллад квалификаци лакхъеш йола курс чакхъяьккхача, Краснодарски краерча дикагIа болча тхьамка кхедерий приемаш Iомаяьча нов. Цагараевна.

— ХIара гектара тIа 2,5 центнер фосфорни, 1,5 центнер калийни, 1,5 центнер азотни удобренеш тайсай оаха. БIаьстан юххье, вешта аьлча, март бетта хьалхарча итт дийнахьа суперфосфат а тоссаргья оаха, — яхаш дувц колхоза агронома нов. Ахмадова.

Къахьегамах мах телара гIулакх дика вIаштIехьдаккхаро новкъостал ду тхьамкий хьувкъам лакхбараи колхозхой къахьегамцара материальни безам лакхбараи.

Ехкача продукцех хьайийцача ахчах 40 проценти тхьамкий хIара килограммах цхьацца килограмм ялатеи лургья бригада хIара члена.

Доккхача хьинарца дIадоладаьд гIулакх тхьамка леладераша.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкорр.

ДIадоах соахкара гIалаташ

ДIадахача юртбоахама шера геттара во хилар Урус-Мартана района «Горец» совхозе шекара свекла, хьажкIаш, иштта кхыйола культураш. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 75 центнер шекара свеклаи 13,4 центнер фуалъяьха хьажкIаши мара яланзар цига.

Планах лаьрхIар 1 сом 90 кепиг мара доацача хьажкIий центнерага дIадахийтад диъ сом. Центнер шекара свекла кхеярга дIадахийтад совхозе 5 сом 20 кепиг, 1 сом 30 кепиг планахчул совгIа. Цудухьа, духхьала шекара свекла леладарах 119 эзар 792 сом зе хиннад боахама, иштта зе хиннад хьажкIаш кхеярах а.

ЛерттIа гIулакх ца дарах во хилар хьувкъам. ХIара гектара тIа 2—3 тонн ширдаьнна кхо, цхьацца центнер кхоачаш минеральни удобренеш мара товсанзар хьажкIаши шекара свеклаи дIайийнача лаьтта. Цул совгIа совхоза шоллагIча отделене 250 гектара тIа дIайийна шекара свекла геттара нийлха тIаьлар, дIадийна ги лерттIа цIен а даь кондицега дIакхоачаданза хиларах. Цудухьа хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 30 центнер мара хьа а яланзар из. Iунал а ца деш йитарах оасараша хьалийкъа во хилар цхьоалагIча отделене 207 гектара тIа дIайийна шекара свекла а. Духхьал шоллагIча отделене мара хьалкхеянзар дика свекла.

Укх шера чохаоттийта йиш яц цу тайпара сурт. Пайда тIабахьаш хила деза юртбоахама культураш лелаелга. Из кхоачашдара тIагIертта къахьегаш ба боахама механизаторали. ХIанз керттера теркам тIабахийтаб цар кхаш хьаьндара.

Шекара свекла ювргйолча 525 гектара тIа ялх эзар тонни баьца дараш кхедергдолча 178 гектара тIа 1700 тонни ширдаьнна кхо диллад, кхы тIа а дIакхухьаш латт кхашка из маьхера удобрени. ХIара гектара тIа 12—15 тонн кхоачаргдолаш дулларгда из.

Цул совгIа, хIара гектара тIа кхокха центнер минеральни удобренеш товсаргья шекара свекла дIаювргйолча лаьтта, хьажкIаш ювргйолча — шозза дукхагIа. ХIаьта шекара свекла ювргйолча кхашка 45 тонн калийни тухи хьажкIаш дIаювргйолча 80 тонн суперфосфати тессай оахама кIал.

ХьажкIаш лелаяра механизированни ийси шекара свекла лелаяра ахмеханизированни 18-еи еррига 27 звено вIашагIъеллай совхозе. Царна керте оттабаь йоккха опыт йола механизатораш, дIахьожаяьй эшаш йола техника. ХIанз хий дуллаш ба звено членаш, 400 гектара тIа хий диллад цар, дерригa хий дилла дезаш 547 гектар лаьтта долча.

Цхьабакъда, бIаьстанна кийчо яра даькъе сихха дIадаха дезаш кхоачамбоацараш а да совхозе. Шаьларча шекара заводера хийцача бархI тонн йолча шекара свекла гих 22 центнер ги 51 процент мара тIадаргдолаш дац. Тоъаш бац 30 тонн кен, 40 центнер люцерна ги, хIанзчул тIехьагIа фуал а яьха кондицега дIакхоачае еза 100 тонн хьажкIаш. Феврале тоаяь яла езаш яр совхозерча тракторех тIеххьара яраш, бакъда, хIанз а тоаеш латт царех бархI трактор.

Цхьаккха ди ца туллийташ Iалашде деза эшаш дола фу, тоаяь яха еза трактораш.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

Кхоачашде декхараш

Паччахьалкхенга 25 эзар тонн дулх, 68 эзар тонн шура, 32 млн. фуъ дохка аьнна 1965 шера лакхха социалистически декхараш тIайийцад республика хьайбаш леладераша. Колхозийи совхозийи фермашка хIара денна тIа-тIа шерагIа яржаш латт хьайбай продукташ дукхагIа яхар, тIайийца декхараш кхоачашдар духьа лелаю социалистически ях.

Хьайбаш леладеча фермашкареи дукххача боахамашкареи хоамаш ух шура тIа-тIа дукхагIа йоахаш а фуаш дукхагIа гулдеш а латт яхаш. ХIанза чакхбаьннача шин бетта результаташа хьахьокх, соахка январь-февраль бетташкарчул 1,3 — 1,4-зза дукхагIа шуреи фуаши ийца хилар.

Хьалха долх хьалхарча квартале шура йохкара план март бетта хьалхарча итт дийнахьа кхоачашъяь доалаш дола Грозненски района боахамаш. Соахкарчул дукхха а дукхагIа молзаводашка шура дIачутел Надтеречни, МалгIабика, Наьсарен, Урус-Мартана, Наурски районий боахамаша. Цхьабакъда, соахка хьалха лаьтта сунженцаш хIанз дикка тIехьабисаб.

Фуаш дохкара квартала план ханал хьалха кхоачашъяьй ачхой-мартановцаша. Фуаш соахкарчул дукхагIа дIачутел сунженцаша — 1,6-зза, урус-мартановцаша — 1,4-зза.

Йоккхий халонаши дукха йоакхои я хIанз хьайбаш леладерий, хIаьта эггара керттердар — кхоачанъе езаш хьалхашка латташ йоккхий планаш. Цудухьа чIоагIагIа низ тIабахийта беза хIара ферме денгара ди массаза доал хьайбашта дукхагIа дулх тIадеттадалийтар, шура дукхагIа яхар, фуаш дукхагIа гулдар духьа.

1965-ча шера I-ча квартале паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план мел кхоачашъяьй хьахьокхаш йола.

СВОДКА

	I-ча квартала планаш проценташа ма йийнча		
	шура	дулх	фуаш
Грозненски	91	43	53
Наьсарен	82	19	9
Надтеречни	80	5	0
Ачхой-Мартана	78	37	105
Шелковской	77	59	35
Наурски	75	36	46
Гудермеса	69	95	10
Урус-Мартана	69	25	52
МалгIабика	68	12	32
Шаьла	67	49	48
Сунженски	65	103	68
Советски	62	16	12
Ножай-Юрта	60	13	16
Ведана	33	14	8
Еррригача республике гIолла	76	50	51

СОВЕТСКИ ХЬАЬШИЙ БЕРЛИНЕ

БЕРЛИН, 2 март. (ТАСС). Дунен халкъашта юкъерча Лейпцигски ярмарке енача советски правительственни делегацена керте латта СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин ГДР столице Берлине кхаьчар. Тахан Iурра ГДР Министрий Совета Председатель В. Штофи СЕПГ ЦК Политбюро член, СЕПГ Берлински окружкома хьалхара секретарь П. Фернери шийца а волаш «Бергман-борзиг» яхача берлински турбогенераторни заводе хилар А. Н. Косыгин.

Коллектива къахьегама толамех дийцар завода кулгалхоша. Заводо хьаю 100 эзар киловаттага кхаччалца низ бола турбогенераторош, электрооборудовани, прибораш. Кийчъяь продукци Советски Союзе а кхыча мехкашка а кхухьийт.

Цехашка А. Н. Косыгина къамаьл дир болхлошца, мастерашца, инженерашца, профессиональни школерча дешархошца. Цо предприяте кулгалхошка дIаделар совгIат — Владимир Ильич Ленина портрет.

Журналисташца къамаьл деча хана А. Н. Косыгина аьлар, дика энергетически база хьаяра республикана новкъостал деш йола йоккха производство я «Бергман-борзиг» яха завод. Цо белгалдаькхар, кадрови болхлошца къамаьл дарах ший дика уйла сеца хилар а уж къамаьлаш дарах Советски Союзеи Германски Демократически Республикаи халкъашта юкъе доккха доттагIал долга гучадаьнна хилар а.

А. Н. Косыгин, ГДР Министрий Совета Председатель В. Штоф, царна улувра нах иштта хьоашалгIа баха хилар ГДР доазонхой болча.

Сийлахьча посетителий книжка тIа укх тайпара йоазув дир СССР Министрий Совета Председатела:

Дег тIара моаршал лу аз тIакховда йиш йоаца республика доазонаш фийла лорадеш латтача ГДР сийлахьча доазонхошка. Шун сийлахьча гIулакха тIа керда толамаш оаш дахар лов сона, деза новкъостий.

Цул тIехьагIа городе гIолла лийлар хьаьший.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ДЕЛЕГАЦЕ СИЙНА

ЛЕЙПЦИГ, 2 март. (ТАСС). Селхан города ратуша чуйолча цIеношка Лейпцигски ярмарке енача советски правительственни делегаце сийна прием йир ГДР-ерча СССР посола П. А. Абрасимова.

Приеме бар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, из керте латтача правительственни делегаце членаш, ГДР Министрий Совета Председатель В. Штоф, СЕПГ ЦК Политбюро членаши членалла кандидаташи, Паччахьалкхен совета членаш, республикера кхьола кулгалду деятелаш, ПНР Министрий Совета Председатель Ю. Циранкевич керте латта Польша правительственни делегаци, ЧССР правительства Председатела заместитель О. Шимунек керте латта Чехословаке правительственни делегаци, ярмарке яьхкача кхыча делегацей кулгалхойи членаши, города общественноста викалаш.

Приеме А. Н. Косыгинеи В. Штофеи къамаьлаш дир.

РСФСР ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ЯХАРЕИ КИЙЧЪЯРЕИ РЕСПУБЛИКАНСКИ МИНИСТЕРСТВАХ РСФСР ЮРТА БОАХАМА СОЮЗНО - РЕСПУБЛИКАНСКИ МИНИСТЕРСТВО ЯРА ХЬАНЪЕХЬАРА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

РСФСР юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи республикански Министерствах РСФСР юрта боахама союзно-республикански Министерство е.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Н. ИГНАТОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1965 шера 2 март.

НОВ. А. В. БАСОВ РСФСР ЮРТА БОАХАМА МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нов. Басов Александр Васильевич РСФСР юрта боахама министралла хьожаве.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Н. ИГНАТОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1965 шера 2 март.

ТАХАН АГИТПУНКТЕ

Октябрьски районерча 20-гIа участок оалача моттиге кхаьчачоа гаьнара хьежача а бIаргагуш да боккхача наькъа гаьна доаццаш къаьстта дагIа, моажа бесса дола доккха цIа. Из цIа — участкера клуб я. Порваьнна волча советски писатела Н. Островске цIи тиллай цу клубах. Цlеча лозунгашца хозъяь я тахан клуб, клубе йиллай агитпункт — участке бахача харжархошта юкъе беча кхетама балха центр.

Агитпункта заведующи йолча Вера Михайловна Хохловай хьалхленца дика вIаштIехьбаьккхаб из болх, хIаьта хьалххе оттаьча планах беш а ба из. Агитпункте масса хана деша керда газеташ, журналаш да, хоржамий литература да, ладувгIа радиоприемник я, каст-каста беседаш ю, лекцеш еш. Цудухьа массаза дукха нах хул агитпункте.

Агитпункте болх беча телемеханизированни промысла, Грознерча 19-ча школа, № 4 йолча домоуправлене партийни организацей агитатораша хадданза кхетама болх бу харжархошта юкъе. Уж верригаш а 28 саг ва. Дика вIаштIехьдаьккхад агитпункте а партийни организацешка а агитаторашца каст-каста инструктивни совещанеш а еш наха юкъе бе безача политически балхах уж дIакхетабелга. ТIеххьарча хана еррига уйла тIаяхийта депутатий кандидаталла оттабаьраш харжархошта дIабовзийташ ба агитпунктера агитатораш. Дика бу из болх агитатораша нн. Андрейченкос, Ефремовас, Бровченкос, кхычар. Йиънегара ворхIнега кхаччалца тематически беседаш яьй царех хIаране, хIаьта цар еча беседай темаш тайп - тайпара а я: укх шерарча халкъа боахама планах, халкъа вахара хьал тоадар духьа вай партеи правительстваси кхоачашъеча мероприятеех, Советски хоржамий системах, социалистически законностах, чурча а арахьарча а Советски политиках, кхыяраш.

Из беррига болх дIаязбаь ба агитпунктерча журнала тIа. Цудухьа журналага хьежача хоржамий кампани йолаелча денз агитатораша наха юкъе беча политически балха дика дар фуд, цунцара кхоачамбоацараш малагIаш да а кхетаде хала дац.

ЧIоагIа теркам тIабахийта кийчъеш чакхъювл агитпункте массови мероприятеш. Алхха цхьан февраль бетта цу тайпара пхиъ мероприяти чакхъяьккхай укхаза — городской а районни а Советий депутаташа шоаш баьча балхах отчеташ луш сайре яьй, дунен халкъашта юкъерча хьалахи ленински къамий политика котъяларахи лекцеш йийшай, Советски Эскареи ТIема-Форда Флотеи денна хетаяь сайре яьй.

Къаьстта дика чакхъяьлар агитпункте укх деношка депутатий кандидаталла оттабаьрашца (нн. Тузовайца, Гайрбековца, Катышевца, Аносовца, Ахмадовца, Вернигоринца, Идрисовца, Пархоминца) харжархой вIашагIкхеташ яь сайре. 200 саг гаргга нах гулбеннабар цига. Харжархоша депутатий кандидаталла оттабаьраш [illegible]

Хоржамаш хулача денга кхача иттех ди мара дисадац. Кхы а чIоагIагIа уйла тIаяхийта, наха юкъерча политически агитаце боарам айбеш, Советски хоржамий системах, хоржамий Положенех хIара харжархо дIакхетавергволаш дIахо а болх беш я Н. Островске цIерахча клубера агитпункт.

С. КОТИЕВ.
КПСС Грозненски горкома пропагандаи агитацеи отдела инструктор.

☆ ☆

Дика новкъостал ду юртарча библиотекашта хоржамаш хилалехьарча хьалхарча деношка Ачхой-Мартана района тIехдика болх беча библиотека заведующе Анастасия Васильевна Салинас.

Сурта тIа: А. Салина (аьрдехьа) новкъостал деш йоалл Буматарча юртсовета «Веселый хутор» яхача юртарча библиотекара Иналова Раяйна моттигерча Советашка хоржамаш дара стенд кийчъеш.

Н. Кобнашвиле сурт.

ХИМИКАШ ТЕШ

Слесарь Зубайраев Межида хьинаре къахьийга хилар хьахьокх цун кулгашта яьннача шонкаша. ЧIоагIа раьза ва из ший балха. ХIанз 35 шу даьннад цун, цхьабакъда царех 20 шера слесаралла болх беш хиннав из. Шийдийтта шу даьлча эггара хьалха Семипалатински областа Аягуз яхача городе вагонашта ремонт еча балха вахар нов. Зубайраев, хIаьта 1948 шера вагонни депо слесаралла хьожавир из. Ше депо балха волаш, болх бешше а ворхI класс йистеяьккхар Межида.

1959 шера ше цIавеча Грозненски химически комбинате слесаралла балха эттар нов. Зубайраев. Цу хана денз ший балха нормаш 110—115 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегаш хьавоагIа из. Дика беча балхага хьежжа комбината общественни вахаре дакъа лоацаш ва Межид. Дукха ха йоаццаш химически комбинате хиннача собране Заводской районсовета депутата кандидаталла оттавир слесарь Зубайраев Межид. Шийна тIадилла гIулакх дика кхоачашду цо, цудухьа хIанз шоалагIа хорж из депутаталла.

В. КУРБАТОВ,
тха штате воаца корр.

Боккъонца кхоачашде къахьегамах дола законаш

Къахьегамах дола законаш промышленни предприятешка кхоачашдарах долча дешага хьежар СССР халкъа боахама Совета коллеги.

Болхлошеи гIулакхерча нахеи ВЦСПС-е ухийтача письмоша деча тешалах, цхьайолча заводашка, шахташка, фабрикашка хIанз а телхаду къахьегамах дола законаш. Масала, профсоюзни комитеташца дага ца а боалаш, болх чакхбаьнначул тIехьагIа а болх байт нахага, царна хилийтац е тIехьадоах салоIа денош, цхьаццайолча хана балхара бокъо йоацаш дIабоах. Цхьаццайолча предприятеша телац кхалнахаи кхелетача берaштеи оттаяь льготаш.

Коллеге союзни республикаи экономически районийи совнархозаш декхарийла лаьй шоашта карарча предприятешка къахьегама законодательство мишта кхоачашъю хьожилга а СССР СНХ отраслеви управленешца цхьана къахьегамах дола законаш телхадайташ дола бахьанаш дIадоахаргдола гIулакхаш делга а.

Предприятей кулгалхой теркам цIаькха а тIабахийтаб ритмични болх вIаштIехьбаккхара Къилбаседа-Кавказски совнархоза Новочеркасски электровозостроительни заводо юкъеяьккхача оперативно-производственни планироване опытах пайда шерагIа эца безаш хилара.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДАИМ ХЬАЛХАРЧА МУГIАРЕ

Крекинг-завода № 5 йолча установка коммунистически къахьегама коллективо денгара денга тоеш эргайоах производственни процесс, доккхагIа хул цун къахьегама толамаш, тIа-тIа чIоагIагIа а кхотаеннагIа а хул технологий барт тайна коллектив.

1956 шера денз план тIехкхоачашъеш, балха тIа брак ца хулийташ хьайоагIа из коллектив. Семилетка ялх шера план 1964 шера 14 апреле кхоачашйир цо. Из деррига хьахиннад ерригa коллектив къахьегам дукха безаш, тIагIертта болх беш хиларах, бригадай кулгалхой болча нн. Клепова, Удалова, Фролова, кхычар лерттIа хьалхле делаярах.

Установка партийни группанеи установка начальника мехкдаьтта чакхдоаккхача къаьнача мастера А. Г. Бурлаковнеи дика хов къахьегама овсарле лакхъеш бола низ социалистически ях хилар.

Цудухьа шерагара шерага лакхъяьй укхаза социалистически ях, цунца лакхлу коллективо доаха къахьегама толамаш а.

Дог раьза а долаш къахьегаш я установка коллектив. Коллектива хIара члена техника а экономика а кIоаргга йовз, къахьегам дика а нийса а вIаштIехьбаьккхаб, даиман вIаши новкъостал ду, вIаши боккха тешам латт новкъосташта юкъе.

Установке культурно-технически боарам лакхбар эггара кертерчарех цхьа декхар а хинна дIаэттад укхаза. Установка беррига болхлой деша багIаш а шоай балха говзал лакхъеш а ба. Оператораша Мышиков Геннадеи Гречкин Юреи йистеяьккхай сайрийнара мехкдаьтта техникум, мехкдаьтта институте деша багIа операторaш Ткаличев Николай, Бабиченко Владимир, оператора гIонча Алешина Лидия. Къона технологаш — оператора гIончаш Исламов, Тимофеев, Быбинцев дешара комбинате шоай технически боарам лакхбеш ба. Установке вIашагIа а елла, болх беш я коммунистически къахьегама школа. Цунна керте латт цеха начальник Б. П. Филатов. Цу школе дешаш ва 15 саг. Школа дешара план Филатовца цхьана массане а шоаш оттаяьй цар. Дукха теркам тIабохийт школо дикагIча бригадай, сменай, рационализаторий къахьегама дикагIа йолча методех толашагIдар харжара, къоастадара. ВоккхагIа волча оператора Ю. Ф. Павловске опыт ювцаш дола бюллетень арахийцад.

Школе дукхагIа теркам тIабохийт экономика дешаш Iомадара, масала, установка балха овсарле лакхъяра наькъаш лахара. Из дош дувцаш къамаьл дир установка начальника Бурлакова. Установкерча хозрасчета лоархIам, экономически показателашта цун йола влияни, производственно-технически тешам, мехкдаьтта чакхдоаккхача балха тIехь катализаторий бола лоархIам, цу балха автоматизации телемеханизации яра дешаш Iомаду укхаза.

Касталашха установка тоаянь эргаяккха лерхI. Школа цхьан заняте хийцар из дош, кIоаргга йийцар установка реконструкце проект, чIоагтIа пайдане йола предложенеш юкъейоалайир. Из занятии дика а безаме а чакхъяьлар, инженераш-конструктораш Шпичкои Бондаренкои тIа а болаш.

Тайп-тайпарча формаех а методех а хIара денна балха говзал лакхъеш, Iомалуш хиларах доккха беркат доал коллективана. Беррига технологаш шиъ-кхоъ говзал йолаш ба (слесара, приборнста, кхыяр), цо йиш хулийт эшаш моттиг хилча цхьан болхлочун метта шоллагIвар дIаоттаве, вIаши дизза новкъостал де, установка бокъонца йола технологически режим лоаттае. Оператораша шоай гIончаш а гIончаша операторaш а хувца йиш хул ремонтни балхаш деча хана, цу тайпара цу балха юкъе ерригача коллективо дакъа лоац, болх чехкагIа йистебоал.

Установка мощность, цун балха овсарле лакхъяра, продукци дикагIа арахецара хадданза йоакхо ю болхлоша. Царех ба рационализатораш Павловский, Семенихин, Крикливцева, кхыбараш. Масала, оператора Гречкина аьлар дизельни доагор хийцца хьа ца дайтача готтача турбай метта йиъ дюма шера йола турбаш яхка еза. Цо яхар дича турбопроводашкара давлени лохъелар, дизельни доагор дизза хьадоладелар. Оператора гIонча волча В. Бабиченкос аьлар феца арайоала ерригa катализатор из генератора чура арайоаллача моттиге турбопровода чу ерзае. Кхы тIа ши турба хеттача катализатор сага новкъостал ца эшаш ше системе юхакхоачар. ХIанз боккха болх бу установка балха овсарле 25 процент лакхъергйола предложени юкъейоалаеш. Эргайоаккхаш тоаеш я технологически процесс, установка балха овсарле лакхъергйола керда резерваш лех, технологий коллектив беррига ший низ тIабахийта къахьегаш я установка мощность лакхъяраи продукци дикагIа арахецараи тIехьа.

ХIара бригадана юкъе производстве хьалха латтара гIулакх чакхдоаккхаргдола коммунист хургволаш дIанийсбаьб балха тIа установкера нах. Установкерча партийни группана юкъе 10 саг ва. Къахьегамца творчески уйла хилара хьокхам тел цар, эргайоахаш тоаю технологически процесс, рентабельность бахьан къовсам лоаттабу, цар инициативах йилла я установкера коммунистически къахьегама школа.

Балха тIа а балхара мукъа волча хана а хьокхаме хилар закон а хинна дIаэттад установке. Укхаза болх беш ба де а доагIаш коллективо сий деш бола нах, кагирхошта бала хьокхам бола болхлой.

Партеи правительствай сий ду цу наьха. Масала, установка начальника А. Г. Бурлаковна еннай Ленина орден, ВЦСПС Къахьегама Сийлен книжка тIа дIаязваьв, Къахьегама Щеча Байракха ши ордени кхо медали енна ва В. Б. Удалов, Къахьегама Щеча Байракхеи «Знак Почета» яхеи орденаш я А. С. Клеповга.

Коммунизм хьалъечун моральни кодекса маяххара бахаш бола, барт тайна, чIоагIа производственни дезал вIашагIтехаб цу наха. Уж ба вай мехкарча халкъий доттагIал дувцача хьоабе мегаргбола дукхача къамех болча, вежарий санна вIаши лоархIача, де дагалаттар цаI хиларах вIашагIтехача наьха дезал — нохчий, эрсий, эрмалой, кхыбараш. Къамий доттагIлен хьокхам ба уж.

Коллектива членаш барт болаш а кхотабенна а хилар хIара гIа масса за боакхх холу укхаза, из производстве хинна а Iац цар. Коллектива оамал а хинна дIаэттад салоIача деношка цхьана вIашагIкхетар.

Установка коллективана премех деннача ахчах цхьа дакъа юкъа хургдолаш дIадулл, цунца новкъостал ду шоаех сага эшаш моттиг нийсъелча, шашкаш, шахматаш, кхыдола ловзараш нийду, экскурсе ух.

ДоагIа алапи кассир а йоацаш хьанийдеш хилар закон а хинна дIаэттад установке. КПСС Программа тIа маяххара лакха коммунистически сакхетам болаш, къахьегам безаш, дисциплина йолаш, общественни хьаштаишта тешаме болаш, — уж коммунистически общества сагах йоахка оамалаш йолаш бах установка коллектива членаш.

Г. АЛЕКСАНДРОВА.

БОЛХЛОЧУН ЦIЕНА УЙЛА — ДИКАГIБОЛА ТIАХЬОЖАМ

ЧIоагIа лоархIаш да арахеца продукци дикеи дукха яхаргйолаши хилийтар. Цудухьа шерра баьржаб арахеца продукци дунен дикагIча стандарташка кхачийтара тIехьара московски ленинградски предприятей болам, хIаьта ишта арахецача продукце дикал лакхъярах бола болхлой бехктокхам лакхбеш йола саратовски заводий коллективай метод.

ХIаналехьа дукха балхаш даьд «Красный молот» яхача завода № 6 йолча цеха коллективо арахеца продукци тIахьожам боацаш пачхахьалкхенна дIачуялара метод цехе йоаржаяра.

Арахецача оатхалашта юкъе кхоачамбоацар ца хилийтара керттердар да чертежаша маяххара уж кийчъяр. Цу даькъе коммунистически хьисапе болх берг болаш гIулакх вIаштIехьдаккха деза, продукце дикал лакха хилийтара хIаранегара хьадехар дукхагIа хила деза.

Уж декхараш кхоачашдара саратовски заводий коллективай методах лаьца дийца а дийца, цеха болхлоша массава раьза а волаш тIайийцар из дика гIулакх.

Цул тIехьагIа вIашагIъеллар мастерий, слесарий, станочникий бригада. Цо гучадаьхар оснасткана, механизмашта, оатхалашта юкъера кхоачамбоацараш. Кхоачашъе еза ха а оттаяь план оттайир уж мероприятеш толамца кхоачашъяра. Эргаяьккхар технологи, цо торо хилийтар арахецача продукце дикал лакхъе.

Массехк масал доаладергда вай. Хьалхарча технологически процессех роликий зIанараштa термообработка яьчул тIехьагIа кулгаца айра а хьекхаш цIеnъе езаш хулар уж.

ХIанз роликаш хьакха а хьокхаш цIенъю, цунга хьежжа лакхагIа хул арахецача продукце дикал.

Цхьаццайола валикаш мукх юаш моттигаш нийслора термообработка яьчул тIехьагIа, хIана аьлча валикашта цементаци еча хана жIакаш дусар. Из кхетадаьчул тIехьагIа сиха балха юкъера дIададаьккхар из кхоачамбоацар.

Термически кийчъянза йолча оправкаца чура шаьрйора тулка. Оправка чIоагIъяьчул тIехьагIа дикагIа хилар арахеца продукци.

Оснасткеи приспособлении нийсйир, инструментий дикал лакхагIа хилийтара бола тIахьожам чIоагIбарца. Уж балхаш кIезига хет, хIаьта а цар чIоагIа новкъарло ю балха.

Кхоачамбоацараш арахецача продукцена юкъе ца хилийтара вIашагIъехкай станочникий балха говзал лакхъяра йола курсаш. Курсаш чакхъяьнначул тIехьагIа аттестат хьаэцара экзаменаш дIаяла еза цар. Царна аттестаташ тергда.

Укх гарггарча хана болх бе йолалургья контролерий курсаш. ХIара денна хьож боарам боаккхаш йолча инструментага. Периодически тIахьожам лелабергба арахецача оатхалашка хьожаш. Цеха контролерашта дIаденнад технологически карташи чертежаши.

1964-ча шера октябрь бетта денз арахийца оатхалаш миштай хойташ йола графикаш хьалъэхк, цу тIа хьагойт кхоачамбоацараш юкъе дола оатхалаш а.

Из график балха юкъейихьачул тIехьагIа дикагIа къахьега волавелар хIара болхло, тIахьожам боацаш дIаяла йолаелар оатхалаш. Дикка лакхъелар къахьегама овсарле, кIезигагIа хилар брак.

Цехе хьалтеха да плакаташ: «Болхлочун цIена уйла — керттера тIахьожам», «Продукци дикагIа арахецара къовсам лоаттабераш уж ба: болхло, мастер цеха, начальник» кхыбараш.

Шерра социалистически ях йоаржаяьй кхоачамбоацараш юкъе доацаш продукци дIаялара.

ХIанз, оатхалаш хьаэцача хана царех 15 процент контролераша хьаэц, нагахьа къоачамбоацар юкъе нийслойя, юха дIалу уж хьаяьчунга, тIаккха цо тоа а яь юха хьалу контролерага.

Ше хьаяьча оатхалах бокъонца кхоачамбоацар ца доаллилга хайча мара из контролерага дIалургйоацаш декхар хьалхашка оттадаьд хIара болхлочо.

Арахецача продукцена юкъе цхьаккха кхоачамбоацар ца хилийтара цеха коллективо де доладаь балхаш чIоагIа лоархIаме да, цунга хьежжа лакхлургья арахецача продукце дикал, болхлоша къахьегаргда коммунистически хьисапе.

В. ОСОКИН,
«Красный молот» яхача завода № 6 йолча цеха ОТК воккхагIвола тIахьожама мастер.

Хьалха латт коммунисташ

МалгIабика района «Ингушский» совхозо дIадахача шера а кIезига даьхар хьувкъамаш, кхоачашъянзар пачхахьалкхенна шура дIаялара план. ХIанз шоай итогий уйлаш еш ба специалисташ, кулгалхой.

Цу гIулакхa къаьстта шоаш бехктокхаме хет совхоза коммунисташта. Шоайла дагабувл уж, дIахо ишттa ше-шегIа лелийта йиш яц йоах совхоза экономика айелга. Из дош дийцар пар шоай собране. Цига бар механизатораш, дояркаш, фермай кулгалхой, керттера специалисташ.

Укх шера овлан тIара эргабаккха лаьрхIад укхаза беррига болх. Коммунисташ хьалхарча мугIаре эттаб. Совхоза коммунисташ дукхагIа бараш хIанз производстве ба. Нагахьа санна хье коммунист вале, — йоах цар — эггара хьалхарча моттиге дIаотта, хьокхам ле хьайна уллув боахкачарна!

ХIанз коммунисташ бIаргаго йиш я фермашка, ремонт еча мастерскешка, кхашка удобренеш дIакхухьача. Коммунисташа – механизатораша лакхара декхараш тIайийцад укх семилетка тIеххьарча шера. Цхьа гектар лаьтта дитадац звеношта дIа ца луш.

Дика къахьега лаьрхIад коммуниста Яндиев Хьажбикара, Коригов Хьасана, Алероев Ахьмада, Гетагажев Хьажбикара, кхычар. Дукха ба совхозе шоай боахама сий далар ловш, къахьегама коталонаш яха лаьрхIа нах. Массайолча звеноша, отделенеша, бригадаша социалистически ях лаьцай, собранеш а яь тIайийцад лакха декхараш. Сихбенна кхашка удобренеш дIаувзаш, бIаьстанга техника кийчъеш боахк механизатораш, къахьегамхой.

Къаьстта боккха теркам тIабахийтаб совхоза партийни организаце бюрос фермашта. ХIара фермана 10 дийнахь задани лу бетта планага хьежжа. Итогаш ювц ферма болхлой собранешка. Цига дувц доахан лерттIа Iангара дахарах, доакъара кхомбарах лаьца. Цу гIулакхо дика пайда лу. Дукха ха яц укхаза из болх дIаболабаь, бакъда, шура тIаккхийтай.

Бакъда, итогах лаьца дувцарах дукха пайда баргбац, нагахьа санна доахан леладерашта юкъе бокъонца йола социалистически ях ца йоаржайойя. Мишта кхетаю из укхаза?

— Даьссача дешаша болх толхабу. Мелла хоза, дика Iа уж дувцарах,— йоах совхоза партбюро секретара Терлоев Усамата. Дош массахана а хила деза гIулакхаца дувзаденна.

Шортта доакъар доллашехьа а кIезига йоаккхар шура совхоза кхоалагIча отделене дояркаша. Хьагул а денна собрани йир оаха цига, дувц секретара. Гучадаьлар укхаза болх тесса лелабелга. Хьалхаваьниар, тIехьависар малагIа ва ведомства тIа ца хьежача хьанзар, телхайора доахан леладераша ферма распорядок, во лелар учет. Цигга дагa а даьнна 10 дийнахьа шура дукхагIа яьккхача дояркана совгIат лургдолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхар оаха.

ДIадахача шера укх хана ерригача фермо дийнахьа пачхахьалкхенна 1300 килограмм шура мара луш хиннаеце, хIанз из цифра дIакхоач 1600—1700 килограммага.

Массайолча фермашка вIашагIъехкай советаш. Цу советашка кхетаву къахьегама дисциплина телхаер, шийбалхах дог ца лазар, эшачоа новкъостал ду.

ЛаьрххIа къовсаме баьнпаб «Ингушский» совхоза коммунисташ шоай боахаме экономика лакхъяра. ХIама ца эшаш беррига коммунисташ агитатораш ба.

Дукха ха йоацаш хиннача бюро коммунисташ лаьрхIар бIаьстан балхаш дIадоладалалехьа культстанаш кийчъе, цига гойтара агитаци Iалашъе.

«Ингушский» совхоза коммуниста лаьрхIад е шу боахама пайдане долаш чакхдаккха. Из дош кхоачашхургхиларах теша мегаргволаш я хIанз хьагучаювла белгалонаш.

М. ЗАНГИЕВ.

КУЛГАЛХО, АГИТАТОР

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе эггара хьалха Слепцова Анастасия - Кузьминичнайна елар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. 17 шу гаргга йолча хана ше болх беча цехеи заводеи кулгалхоша дика могаеш а кхычарна хьокхам телаш а хиннай из. Болхлочун боккха никъ хьа а бена, мугIарерча болхлочунгара инженерхимикагеи лаборатории болхлой группа кулгалхочунгеи кхаччалца лакхъеннай балха тIа нов. Слепцова.

1955 шера Грозненски мехкдаьтта техникуме деша яхарца дуккхача хана денз дагадаьллар кхоачашхул Анастасия Кузьминичнай. ХIаьта 1960-ча шера техникум дика чакх а яьккха юкъера технически образовани эц цо. Бакъда, кхы а доккхагIа дика хетар хиннад цунна 1959 шера бIаьсти. Дика а инициативни а болхло хиларах завода коммунисташа шоай мугIараштa юкъе дIайийцаяр из. Цу хана №4 йолча цеха коллективо лу цунна коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи а.

Балха тIа доккха а сийлен а гIулакх шийна карагIдаьнна дале а цIаккха а сатувш яц нов. Слепцова. Цо даим къахьег шийспециальни политически кхетам лакхбеш. Лабораторе болхлошца агитационни болх бу, царна шийопыт дIайовзийт коммуниста А. К. Слепцовас. Цунгара хьокхам эцаш къахьег лабораторе болхлоша.

С. ЧУХАРЕНКО.

КАНДИДАТАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

№ 131 йолча гIишлой-монтажни поезда общежите харжархой вIашагIкхийтар Грозненски городской Совета депутаталла кандидаташца № 7 йолча профессионально-технически училище хьехархочунца Галина Васильевна Исламовайцеи электромеханически завода слесарца Раиса Ивановна Агаповайцеи, рудни йоацача материалий управлене «Аргун» яхача карьера начальникаца Цуров Мусий Ахьмадацеи, хIаьта Октябрьски райсовета депутаталла кандидаташца Грозненски вагонни депо болхлочунца Джалдинов Вахийцей, машиннаькъа поликлиника санитаркаца Заинаб Закриевайцеи.

Доверенни наха Багдановаси, Кочетковеи, Покровскеи, Куценкаси, Блохинаси харжархошта дIабовзийтар депутаталла кандидаташ барий къахьегамеи общественни болх.

Харжархоша наказаш тийлар депутатий кандидаташта.

Москва. Шереметьеверча дунея халкъашта юкъерча аэропорте хьалъеш латт пассажираш самолеташта тIаховшара йола павильон. Цо вIашагIхоттаргья аэровокзала керттера здани кизгай галереаца. Павильон нийсса герга хиларо торо хулийтаргья цхьан ханна самолеташ хьатIаэца а дIаахийта а. Шереметьеве хьакхаьча пассажираш духхьала самолета тIара аэропорта здане чу бовла йиш хургья.

Сурта тIа: Шереметьеверча дунен халкъашта юкъерча аэропорте хьалъеш латт тIаховшара йола павильон.

Л. Громова сурт.

ТАСС фотохроника.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА

ПАРТИЗАНСКИ ТIЕМА НАЬКЪАШЦА

КОТАЛОН 20 ШУ ДАЛАРГА

ХIама ца эшаш беррига тIом чакхбаьккхаб моастагIчун тыле волаш Советски Союза Турпала Евгений Иванович Мирковске. Майрача чекисто хьалхле леланьй диверсионни группаштеи партизански подразделенештеи, Даьхен бехктокхаме заданеш кхоачаш а еш. Царех цхьайраш ювц укх лохехьа.

1943 шера апрель чакхбоалаш гитлеровцаша къиза карательни экспедицеш йир Житомирщине. Къаьстта хьаьрваьнна лелар эсэсовски капитан Фохт Армини гитлеровски палача фон Розенберга поверенни гебитс-комиссар Магеси. ЦхьоалагIа май тIакхача массехк ди хьалха цар шоай командованега хоам а бир, бахача нахага дIа а кхайкадир «Житомирски областе цхьаккха партизан висавац, хIаьта партизанех дог лазар царна тIехьа а гIорва, хIанзчул тIехьагIа Житомире маьрша а сатем болаш а хургья» аьнна.

Из ха тIакхоачаш Мирковске отряд виъ бIаь совгIа саг волаш яр, Овруч яхача яр из. Житомирщине хиннача къайлагIарча тIема группашца бувзам лоаттабора отрядо. Эггара хьалхара дов города де лаьрхIар Евгений Мирковске. «ЦхьоалагIча майна дола совгIаташ» аьнна цIи тиллар цо цу операцех.

ЦхьоалагIа май тIакхоачаш Житомире чIоагтIа лелхаш хIамаш яр. Станцена гаьна доаццаш фашистски бронепоезд шувнах чуяхийтар. Цо корзагIбаьхар моастагIий. Шоашта болча кхерама даьшхар из гитлеровцаша, комендантски сахьат эттача хана малашб ца ховча смельчакаша гебитс-комиссара машина гIа а йилла мина енай аьлар цар.

Магес корзагIваьнна хьайзар, цу гIулакха бехке бараш Iалаьмате чехка хьа а лехе, гIулакх тахка, аьлар цо. Цхьабакъда, советски патриоташ хьакорабоагIаргболаш бацар, уж Житомирера дIабахабар.

Из денале гIулакх хьанна тIадилла деза ховра Евгений Ивановича. Из кхоачашдир денал долча чекисташа. Комендантски сахьат долча хана гебитс-комиссара машин лелаяьр вар майра кIант Василий Желтов.

«Тхо дIадоладеннад!» — аьнна Москве хабар дахьийтар цу дийнахье а Мирковске.

«КIантий да. ДIачакхдаикха шоай гIулакх. Оаха хьаллоац шо», — аьна хабар кхаьчар Москвера.

ЦхьоалагIча майя шоашта дайначо цецбаьхабар фашисташ. Делкъийга, районни комендатура здане чу ваьлар массехк немецки эпсар. Духхьал начальника кабинета чу баьлар уж. Фохт Армин хьалгIеттар царна. Истола тIа цунна хьалхашка уллар тепча. Моаршал хатта кулг хьалъайдаьлар цо, бакъда вувлавелча санна латтийсар.

Эпсарех цхьаьне паргIатта истола тIара тепча хьа а ийца, «Хье латтачара меттахьа маваллалахь» — аьлар цунга. Вокх эпсара кисара каькхата лист хьа а яьккха, нах боабаьча а садист волча а цунна ве суд яь дола приговор Iолийшар эрсий меттала. Тепча лоацца тата а доалаш, гIулакх чакхдаьлар. ХIаьта «хьаьший» комендатурера ара а баьнна тIапп аьнна байна дIабаьлар. Уж бар Николай Кромский, Куприян Анисимов, Семен Полещук, Михаил Карапузов, Анатолий Мешков, Валерий Шаляпин.

Советски разведчикаша тIехьа тIадергдолча гIулакхий юхьиг яр «ЦхьоалагIча майера совгIаташ». Из операци яь бизза бутт боалача хана кхы а чIоагIагIа хIама техар цар моастагIчоа.

«Волына оаз» яха фацистски провокационни газета редакци чуйола Житомирера цIенош делкъа хана сигал урагIдахийтар. Магеса истола тIа бий беттар, аз топаш тохаргъя шоана яхаш кхерабора ший кара хиннараш, эсэсовцаши полицаяши городе гIолла кхесташ бар. Ах сахьат даьннача гIолла телеграф чуйола здани а а эккхийтар. Эпсарий экстренни совещани йир Магеса. Уж берригаш хьагулбеннача гIолла эккхаш йола, гебитс-комиссара истола кIала йилла мина ийккхар. Телеграф чуйола здани урагIъяхийта шовзткъа минут яьлча дар из.

Уж кхоккхе а гIулакх даь керттераши саг вар Иван Балабанови Леонид Марчуки.

Цхьа бахьан бувзам вIашагIа а белла, оккупантий Житомирерча гарнизона начальника Киеве хабар дахьийтар карательни экспедицеш йолча хана партизанех юхебисараш города чухьийлхар аьнна.

Из къамаьл цо дохьийтача хана Мирковске белгалйоахар ше кхоачашъянь диверсионни акташ. ЦаI шоллагIчоа тIехьа даь гIулакхаш дар уж. Ерригача города гу хIанз йоагача нефтебазах баьнна ала. ЧIоагIа эккхийтай болх бечара йоккха электростанци.

Ишта шоашта хIама кхийттачул тIехьагIа партизанашта духьал беча тIема гIо дара Житомире низ тIаоза баьлар гитлеровцаш.

Гитлеровцаша корабоагIаргбоаца партизанаш Житомире лехача хана Овруче гIулакх дIадоладир Мирковске. Овручаи Черниговнеи юкъера бохабаь хинна машинникъ юхаметтаоттабе лерхIаш гитлеровцаш болга хайр цунна. Цунах Москве хоам бир Мирковске.

Лоацца жоп дера: «ДIахо хьо шоай гIулакх. Никъ юхаметта ма оттабайта».

Бакъда из де атта дацар. Рача яхача станце латтар инженерни батальон, Рача яхача юрта — немецки полк. Район тIанк аьнна хьалийзаяр гитлеровцаша. ХIаьта цу районе дар советски разведчика эггара чIоагIагIа дагадоаллаш хиннар — технически складаш, укхаза тIаэза хинна гIишлош ю материалаш, техника. Нагахьа санна из долла хIама хIалак де мегача моастагIа дукхача хана юхасоцаве йиш хургьяр. Мишта тIакхоачаргва кIарцхал долча аьшка саьргах яь карт гонахьа йолча складашта? ЧIоагтIа лораеш ма йий из. Биъэ саьнга вышкаш тIа хаьхой латт, — даиман ха деш, мишта кхоачаргва царна тIа?..

Эггара хьалха Мирковске даьшхар цу складашка чуухаш моттиге бахача нахах малав. Из задани толамца кхоачашйир разведчикаша Александр Новожиловеи Серафим Савельевеи. Аьттув бола кандидатура корайир царна — кладовщик. Из вар цига бахача нахах — доастама, зовза, ший лоIам боаца саг. Цунна цхьа хIама карагIдаьнна вахийтавацар из кладовщикалла, немецки эпсарий столове болх беш хинна, гитлеровцаш камаьрша тIайийбаь, царца мотт бекъаш хинна ший сесаг бахьан вахийтавар. Цига бахача нахага гIолла чекисташта хайра караульни гIулакха унтер-эпсар бийсан из йолча ухаш хилар. Из воагIача хана кладовщик складе дIавохийташ хиннав. «Иштта къайлагIа вIашагIкхеташ» дола уж сахьаташ гучадаьхар разведчикаша.

Бийсан Мирковске команда а еш кховзткъеи итт саг станцена тIавахар, хIаьта отряда вож дакъа уж лорабеш дар. Кладовщик улица новкъа соца а ваь, цунга ший цIагIа дIабигийтар разведчикаша. Цен ниI хьайийлар царна унтер-эпсара ше. Из тоПаваь «мархIа веллар» разведчика. Къонахчалах хIама дисадацар фашистага. Ше ца вувш вуте фуннагIа де а кийча вар из.

— Массехк минут яьлча часовойш хувца ха хургья. Оаха тхоай бараш къоастабаьб уж хувца. ДIа а биге, тха нах ха тIа дIаоттабе, — аьлар Мирковске. — «Бегаш» бе дага ма дохалахь!.

Немецки барзкъаш тIадувха гергах кийчвенна виъ саг унтер-эпсара тIехьа водар, дукха гаьна боацаш царна тIехьаболхар разведчикаш а. Цхьа саг йист ца хулийташ биййхка Iобехкар часовойш. Цул тIехьагIа складаш чуйолча ковна наIараш хьа а йийла, чубаьлар разведчикаш. Мастюков Николаеи Милославский Борисеи группо казарма чу тхьайса ухкача немецки салташкара герз хьадаьккхар. Эпсараш чуухкача цIагIа чу иттех гранат техар. Дов ца деш карайоалайир караульни помещени.

Рача яхача юрта тIа урагIъахар ракеташ. Полке хьахозаш дар эккхамаш, «фу хиннад!» яхаш сигналаца хаттараш дора. КIай шиъи баьццара цаIи ракеташ а кхайсе, «Тхо долча деррига а порядках да» аьле хоам бора Мирковске. ТIаккха немций цунах сатийна багIар. Царна ховра станце кхо бIаь совгIа шоай салтеи эпсари волга, нагахьа санна хIама хилча, уж шоаш духьал отталургба йоахар цар.

ХIаьта герз дIадаьккха вола кхо бIаь салте казарма нараш тIеи караульни помещенеи бадар, дIа-юха хьа а ца бухьаш. Ха а ца йохийташ, разведчикаша минаш ехкар складаштеи техниканеи кIалха. Разведчикашта бе ера кхачан продукташ чуйола склад а, хIаьта из цу хана чIоагIа эшаш яр, хIана аьлча отрядагара даа хIама кхоачаденнадар. Минаш ехкачули продукташ партизански базе дIаяхийтачули тIехьагIа, плен боалабаь салтий улицагIа арабаха аьнна приказ делар Мирковске. Барзкъаш дизза тIадувханза бола, кхерабенна юхь ийрчаяьнна нах бар уж. «Партизанаша» шоашта укх сахьата цхьаккха саг ца вуташ топаш тохаргхиларах дог тийша бар салтий.

—Оаха доадергдац шо, — аьлар Мирковске. — Бакъда кхы тIом бе ма гIорталаш советски наха духьал.

Евгений Ивановича кхетадора ше дувцар дика вIаштIехьдоацаш хилар — тIом йисте мича баьннабар, хIаьта цо ишта къамаьл ду. Боккъал дар аьлча фу де дезар цо цу минута? Плен бугаргбар уж? Цун отряд моастагIчун кIоаргача тыле ма латтарий. Топаш тохаргъяр?..

— Кхерамбац шоана, — аьлар Мирковске дIахо. — Шоай начальникаша шоана дийццача бесса селла къиза а дац тхо. Аз мукъадоалийт шое хIама оаш шоай нахага дIадувцаргдолаш.

Тамаше хIама эттар цига. Салтий сов гIадбахарах шоаш фу дергда ховш бацар, вIаши мархIа бехкар цар, белхар. Цхьабакъда цхьабараш тешацар эрсий командира дувцар бакъхиларах.

...Сатессар. Юртал ара а баьха, Рача яхача юрта оагIорахьа дIагIо, аьнна приказ делар салташта. Юххьанца дика ца тешаш дIаболабенна хинна уж, гаьна ме боал, хьакхаштагIа гIа баха болабелар, хIаьта цхьабараша гIадбаха кулгаш лестадора.

Цу юрта дIакхача кхо километр яр. Цига уж дIакхачалехьа отряд тIапп аьнна яйна дIаяла кхургда йоахар Мирковске. Станци эккхийта ду таташ хьахозача хана тIеххьарча нахаца дIавахар Мирковский. Кхаь сахьата йIаьх мара яланзар из ерригa операци, боккха аьттув боалаш, цхьанна а сага марцхилг ца доаккхаш чакх а яьлар.

Рача яхача станце хиннача операце моральни гIулакх а дика чакхдаьлар. ТIехьагIа гучадаьлар, эсэсовцаш станце кхачар а партизанаша герз дIадаьккха хинна ерригa инженерни батальон, беррига салтий тешаме боаца нах хиларах тарра Рачера дIабахийтар а. Гестаповцашта хийтар батальона юкъе къайлагIара коммунистически организаци а хиннай, цо эпсараш боа а баь, партизанаш станце чухьелхилга вIаштIехьа а даьккхад, аьнна.

Цу юрта лаьттача полка командир гIулакхера дIа а ваьккха суде велар.

Александр ТАРАДАНКИН,
АПН корреспондент.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Укх деношка хиннача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума заседане дийцар Шаьлан районнин Гудермеса городскойн къахьегамхой депутатийн Советийн исполкомаша къахьегамхой депутатийн моттигерча Советашка хоржамаш дара кийчо еш беча балхах дола дош.

Президиумо белгалдаьккхар, къахьегамхой депутатийн моттигерча Советашка деш дола хоржамаш республика къахьегамхой политически къахьегамен хьинар лакха айденнача хьалашка хулаш хилар.

Городен юртен къахьегамхоша доккхагIа дола социалистически декхараш тIаийцад хоржамаш хулача денна кердача производственни толамашца пакъа баха аьнна.

Хоржамийн хьакъехьарча Положенега хьежжа исполкомаша бокккха болх баьб хоржамийн округаш, хоржамийн участкаш къоастаеш, хоржамийн, окружной, участкови комиссей состав чIоагIъеш, Iалалмате дукха къахьегамхой собранеш яьй моттигерча Советийн депутаталла кандидаташ оттабеш.

ХьалхагIа хоржамаш деча хинначул 399 саг дукхагIа хиннаб республике Советийн депутаталла оттабаь кандидаташ. Цо тешал ду паччахьалкхен Iаьдала моттигерча органийн состава юкъе къахьегамхоша дукхагIа дакъа лоацаш хилара, советски демократи шеръялара. Депутаталла кандидаташ оттабаьча нахах 57 процент хьалхагIа Советийн составе харжанза ба.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, дукха хоржамийн участкаш хIанз а бокъонца кийчъяь яланза, телефони радиои чуйилланза хилар, цхьайолча агитпункташеи культпросветучрежденешеи болх осала беш хилар, цар чу эшшаш дола хоржамийн литература ца хилар, Советашка деча хоржамашта хетаяь гойтара агитаци вIаштIехьяьккха ца хилар. Дуккха агитпункташи культпросветучрежденеши паргIата яц, помещенеш чура летаяц.

Ше тIаийцача соцам тIа Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьд гучадьха кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакхаш, белгтала аьлча, исполкомашта тIадиллад хоржамийн участкай ерриге помещенеш сов чехка кийчъяь йоахилга, 5-ча мартага кхачалехьа харжархой спискаш ниисъяь йоахилга, берриге боккхий нах, инвалидаш, унахой хоржамаш долча дийнахьа царна транспорт вIаштIехьъяккхар е бюллетенаш а ийца уж болча цIагIа чу участкови хоржамийн комиссей членаш бахийтар духьа белгалбоахилга.

Цу цхьан ханна тIадиллад хоржамаш вIаштIехьдахарен чакхдахарен дешашта, хоржамийн бюллетенаш дIадекъара порядкана, сведенеш телара, протоколаш уттадара, кхыча дешашта хоржамийн комиссешта бокъонца инструктаж елга.

Исполкомашта тIадиллад ерригача хоржамийн участкашеи хоржамийн комиссешеи исполкомашца цахаддаш бувзам лоаттабергбола гIулакх вIаштIехьдоаккхилга, помещенеши общественни порядоки лораелга, шоай лоIамера халкъа дружинаш цу гIулакха юкъеозилга.

ХIанззе а денз вIаштIехьдаккханза даргдац хьаоттабаь кандидаташ харжархошца вIашагIкхетилга, харжархой наказийн лоархIамбелга, уж кхоачашдара де деза гIулакхаш белгалделгеи Советийн исполкомийн а сессей а заседанешка царга хьожилгеи.

Моттигерча Советийн ерригача исполкомашта тIадиллад депутаталла оттабаь кандидаташ могабеш харжархошта юкъе беш бола агитационно-массови болх чIоагIбар, кхадж тоссача юкъе берригача харжархоша дакъа лоацилга вIаштIехьдаккхар.

Лакхехьарча Совета Президиумо тIадиллад хоржамийн кампани йолча хана боахами культуреи дегIайоалаяра декхараш толаме кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахаш Советаша бу организаторски болх айбелга.

Президиума цу заседане ладийгIар моттигерча Советашка хоржамаш деча хана бувзама средстваш хилийтара хьакъехьа Нохч-ГIалгIай бувзама управлене начальника нов. И. М. Мельниченкос баьча хоамага, бувзама схема а къахьегамхой депутатийн моттигерча Советашка хоржамаш деча хана эшаргдола гIулакхаш а чIоагIдир.

Колхозийн отчетно-хоржамийн собранешкара

Лаьттанна во доал дича...

Доклад йистейоаллашехьа а цхьатарра урагIдахар кулгаш. Дукха бар къамаьл де раьза болаш.

Тамаш а яц. Дукха ха я Сунженски района «Заветы Ильича» цIи йола колхоз шийн экономика айе ца могаш хьайоагIа. ДIадаха шу а чакхдаьлар кIезига пайда бенна. КIа, хьажкIаш, коартолаш во хьийкъар, кхоачашъяьяц задани, тIехьабисаб хьайбай боахам а. Хьалха дIадахача шерашка хьежача, ала деза, цхьа гIа хьалха баьккхаб колхозо, бакъда йолча торонашка диллача из ала йиш яц. Планал совгIа ба центнер продукцега дIабаха мах, телхаьйи агротехника бокъонаш, шийн ханнахьа Iунал даьдац дIадийнача ялаташта.

Цу бахьанаша чIоагIа тIехьашка даьккхад артела гIулакх. Планах 15 центнер йолча 12 центнер мара кIа даланзар хIара гектара тIара, планал 17 центнер кIезигагIа гулъяьй коартолаш. ХьажкIаш ювца а езац: 23 центнер. Колхоза председатела Фаргиев Салмана дега хала а хеташ ювцар уж а кхыйола а кIезига цифраш. Новкъа дар из дош колхозхошта а. Цудухьа ба уж тахан трибуна тIа балийтар дехаш.

— Венначул тIехьагIа сага даь дарба пайдана дац, — аьлар тракторни бригада кулгалхочо Белхароев МаIиса. — Шурийн план кхоачаъяц вай. Цун бахьан гуш да. Йол Iалашъеча хана шига хиннача ховргда из. Дукха ха яьккхар йол хьекхачул тIехьагIа вIашка ца тохаш уллаш. ДогIаш дийлхар. Йол варъелар. Лоа тIа хьаьрцача санна яр из колхозхой шодаш бе а дехка арабаьннача хана. ХIанз ча дикагIа да цу аьлал. Михон маьлхои дIаьккхар цох йоалла хьоанал.

Мишта лакхъергъа из йол йиача Iатто шура?

Тхона, механизатораштa дика дова кханкара балхаш. Дукха дийцар баха йол йовш латт яхаш. Бакъда, тхога из болх дIаболабе оалаш саг вацар.

...ЛакхагIа хургдар хьувкъамаш— дIахо дувц бригадира. — оаха тракторех, кхыйолча техниках бизза пайда эцаргболча тайпара болх вIаштIехьбаьккхабаларе. Тракторaш дукхагIа йолча хана еха а еха сецадаттар. Юрта боахама машиний оатхалаш коралгIац колхоза, мастерски яц.

Цу тIа а хехка ца йоагIача дукха хехк тракторaш. Нагахьа санна царга лерттIа болх байтабаларе шийн ханнахьа дIадувргдар дIаяхача бIаьсти ялаташ, зяба аьха хургдар дерriга лаьтта.

Доккха зе даьд артела шийн ханнахьа дIайийнача культураштa Iунал ца даро. ДIадахача шера ялата лаьрхIа 120 гектара тIа дIайийр хьажкIаш. Хоза хьалтIаяьннаяр уж. Бакъда, оасаро къайлайихьар уж. Ханал хьалха маьлхаръяхар. Силоса чуйийцар хьажкIаш. КIезига делар цу участко моша доакъар а. Нагахьа санна, — йоахар колхозхоша, — уж хьажкIаш доаттIача тайпара Iунал а деш хьалкхеьялаpe хIанз санна цхьа килограмм а ца эцаш, 2—3 килограмм кIа эцаргдар оаха хIара къахьегама денах, лакхлургьяр боахама экономика.

Эггара чIоагIагIа нах къахьегама оарцагIа боаха гIулакх да баьча балхах доагIаш дола хIама дIакхачийтар. — ХIанзалца вай колхозе болх бер а балхах къехкар а цхьан тараза тIа увттавеш хиннад,—йоахар тракториста Зангиев Уматгире. — Артеле баха а бахаш, колхозхой яраш санна бешамаши боахамаши а долаш кхычахьа «дIаьха сомаш» даха ухаш нах ба вайна юкъе, йоахар цо. Уж санна болча наха къахьегама дисциплина телхаю, балхах дог лелхийт.

Къаьстта теркам тIабахийта дувцар колхозхоша приписках, учетах, болх ца баьча наха совгIа къахьегама денош яздарах лаьца. ДIадахача шера планах колхозхошта дIадекъа дезар 60 эзар къахьегама дидар, дIадийкъараш— 70 эзар. Мичара денад уж денош? Берриге а учетчикийн бехк ба. Тракторни бригада учетчика Бокова жонглеро дер ду къахьегама деноех. ВIалла болх ца баьча сага язду цо къахьегама денош. Колхозе массанена а йовзаш я, масала, Фаргиева Золовбан. Шера кхозза балха араялац из, бакъда къахьегама денош дIа-м язду.

ЧIоагIа йора колхозхоша критика. Ховш дар уж шоай боахама сийн далар дезаш болга, царна уж кхоачамбоацараш кIордадаьлга, шоай артель уж кердача новкъа яккха гIертилга.

Доккха зе даьд колхоза оалхазарийн ферма а. ХIара яхкача котама тIехьара заданех 120 фуъ гулде дезаш яр ферма, бакъда, гулдаьраш 40 мара дац.

Мича дахад фуаш? ДегIа хIана багIац оалхазарийн боахам? Дег тIара доагIаш дар уж хаттараш.

Тахан-кхоана дIадолалургда бIаьстан балхаш. ХIанз а вIашагIъяьхча дукха тракторaш латт колхозе, кхашка дIаяхьанза дукха моттигереи минеральнийн удобренеш я. ХьатIадоагIача шера юха а гулделча дувцаргда вай хьувкъам во хиннаб, боахам тIехьабисаб, яхаш, дувцар къамаьлаш даьраша. ХIанз берриге низ тIабахийта беза данза дар кхоачашде.

Дувцачунга ладийгIача ховш дар колхозхоша шоай боахама бокъонца бола дай хила гIертилга. Артела торонаш йоккхий я.

Дукха ба колхозе шоай къахьегамца кхычарна хьокхам телаш бола нах. Шийн гектара тIа 90 центнер коартолаш кхее аьнна декхар тIаийцадар Евлоев Якъуба. ЧIоагIа къахьийгар цо. Цецбаьлар колхозхой цо гурахьа 130 центнер коартолаш гулйича. Iунал дарга хьежжа лу лаьтто пайда а. Цу масало хьахьокх колхоза гучаяханза резерваш йолга.

Дика йовзаш я укхаза телятница Цечоева Алпату а. ЦаI ца долийташ бIаь Iасилг хьалкхедаьд цо, хIара денна Iасанна тIакхета дозал лакхара а долаш.

Дукха ба колхозе шоай къахьегамах дукха ялат, ахча ийца бола колхозхой. Масала, Галаев Назира 1200 килограмм кIай 300 совгIа сом ахчеи деннад. Цул совгIа хIара къахьегама денах 500 грамм генарийн даьтта деннад цунна, кхычарна а санна.

Раьза ба колхозхой шоай балха, вахара, бакъда лакхе дийца кхоачамбоацараш новкъа да царна. Уж юстара дахар духьа йир цар критика а.

Шоай раьза а болаш хьалха хинна председатель нов. Фаргиев юха а хержар колхозхоша. Цар дийцачунга ла а дийгIа шоай боахам дикагIчарца ниисбе декхарийла я керда правлени.

ЛерттIа кулгалдар мара эшаш хIама дац.

М. ЗАНГИЕВ.

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза жа леладерашта бехктокхаме ха я хIанзара яр. Дахка доладеннад жа. 770 жийн лелабу управлене дикагIчарех волча жа Iуно Ф. М. Тергалова. Соахка хIара бIаь жийна тIехьа 114 Iаьхар хьалкхебаьб цо.

Шеко яц хьинар долча жа Iуно укх шера кхы а дукхагIа Iоахарий хьалкхедергхиларах.

Е. Недеря тексти сурти.

ХЬАЛХЛЕ ДIАХЕЦАЦ

Соахка хьалхарча цхьан беттеи ах беттеи юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 153 килограмм шура яьккхаяр тха отделенерча шурийн-товарни ферме, укх шера— 305 килограмм. Шура шозза гаргга дукхагIа хилар — шишегIа хинна хIама дац. Ерригача коллективо шийн низ кхо а ца беш чуйийнна хьаьнала къахьегарах хиннад из.

Доахана иштта шура тIатохара керттера бахьан да бокъонца кхача доладалалехьа хьакха а хьекха еллача хьажкIийн силосаца уж кхабар. Дийнахьа шозза дуллаш 40 килограмм гаргга хIара Iатта доакъар дехк оаха хIанз доаханна, цунах 8 доакъара единица хул.

Соахка тхона гучадаьлар, заводера хьа а кхухьаш оаха доаханна телача бардах хьайбай продукцега дIабода мах дукха хилар.

Цул совгIа, заводера из барда ферме хьа ца бахьаш а ханаш ниислора. Нагахьа санна ферме кхоачамболлаш из барда хилча а из малара тIера хилацар доахан, хIана аьлча, ферме хьакхачалехьа шеллу из.

Цудухьа соахка декабрь бетта тхо тхоаш доладелар барда кийчбе. Цу гIулакха специальни аппарат оттаьй. ХIанз доахан латтача метте кийчбу 500 килограмм барда. Цунах бизза кхоачам хул кагийча хьайбашта а хIара Iаттага 20 килограмм дIакхачийта а. Деттача доаханга дIакхачийта йиш хиларал совгIа, из барда массаза а молача боарраме мела хул, Iан замалахь из къаьстта боккха лоархIам болаш да.

Моттигашкарча Советашка хоржамаш хулача денна сийленца пакъа дахара шерра социалистически яхь яьржай тха коллективе. Тха толашагIа бола дояркаши скотникаши ба из яхь дIайолаяьраш. Масала, 20-гIа февраль хьатIакхоачаш ше бетташ болча 17 Iаттах хIаранегара 431 килограмм йоаккхаш шура яьккхай доярка Кидырова Маликата. Хьаьта цу юкъа хIара Iаттагара 410 килограмм шура яьккхай Грибанова Надеждас. Шоай новкъостел дукха тIехьабусаш бац дояркаш Усманова Халипат, Лунева Мария. Цар а дикка лакхъяьй шоаш деттача доахана продуктивность. ДикагIа болча дояркаша 2500—3000 килограмм шура яккха лаьрхIад укх шера хIара Iаттагара. ХIанз ферме хIара Iатто дийнахьа луш йола шура 10 килограммал кIезигагIа яц.

Шоай болх геттара дика бу скотникаша Бациев Саидеи Далдаев Докаси. Цар массаза а геттара цIена лоаттаю доахан чудоахка помещенеш, хан-ханнахьа тIакхухь доакъар, хийн меладу.

Доахана луш йола шура алсамъяккхарах укх шера январь бетта совхоза карара кара тела ЦIе байракх еннай тха шурийн-товарни ферма коллективана. Оаха яьккха хьалхле карара ца ялийта лаьрхIа ба хьайбаш леладераш.

Х. КЕСАЕВ,
Наурски районерча «Терский» яхача совхоза шоллагIча отделене управляющи.

ГАЬНА ЯЦ ЖА ДАХКА ХА

Общественни хьайбаш Iангара дахара тIеххьара ха я хIанзара яр. Шелковской районерча боахамийн кулгалхоша, доахан леладераша йоккха терко ю из гIулакх лерттIа чакхдаккхара.

Укх тIеххьарча хана къаьстта дукха халонаш нийслу жа леладерашта. ХIана аьлча, жа Iангара дахарал совгIа, лерттIа кийчо е а жа дахкара кампани лерттIа чакхъяккха а еза. Уж балхаш дика лел «Коминтерни» «Коммунизмага бода никъи» яхача колхозашка. Жа дахкара ха гаргагIортарах кхераш яц «Коминтерн» яхача колхозера нов. Шаршева кулгалду жа Iуний бригада. Доакъар шортта да, жа унахцIена да. Жа Iуй дика кийчбеннаб бехктокхамерча гIулакха.

Шерагара шерага лакха хьокхамаш доахаш хьайоагIа из бригада тха доаккхачеи Iоахарий кхедечеи. Кхыча тайпара хила йиш а яц. Жа Iуша дика кхетаду гIулакх дезаш, лерттIа къахьегаш хилча шоай материальни хьал лакхлулга. Аккордно-премиальни хьисапе алапи телилга юкъедоаладича денз белгга хувцабеннаб жа Iуй балхацара безам.

Цу тайпара къахьегам вIаштIехьбаккхарах «Коминтерн» яхача колхоза жа Iангара дика доахаш латт, хIаьта желаш, кхоаленаш йIоахъяьй, доакъар долаш да. Кхерам бац Iодаь Iоахарий цамогаш хилар.

Иштта кийчбеннаб жа дахкара «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза жа Iуй а. Желашта молхашца дезинфекци яьй, Iоахарий чухургдола оагилгаш еш латт. Уж цамогаш хургдоацаш кIалхьарцар ду. ХIаьта ондадаьнна Iоахарий чуIергдолча моттиге гобаьккха аьшка сетка оттабаьб, ча а дилла. Цу тайпара желаш йIоахъелга геттара пайданегIа да эрзаца дIоахдечул. ХIана аьлча, хIара Iай, эрз каглуш, оаталуш хиларах юха де дезаш хул уж балхаш. Колхозе Iоахарий тIехьа долча жега хьежаргболча сакманщикашта спецбарзкъаш Iалашдаьд. Цул совгIа, уж чуIергбола цIенош деш лаьрххIа бригада я. Укхаза къахьегама толамаш доах плотникаша П. Зубковеи В. Тупкамеи, кхычар. Къаьстта дика кийчбеннаб жа дахкара колхоза дикагIа бола жа Iуй В. Лазаренкои Ф. Терголови. Желаш йIоахъярал совгIа, шоай инициативах концентраташта хьаьш даьд цар. Цу гIулакхо дукха доакъар кходергда.

Б. АРЧАКОВ,
тха собкорр.

Баьца дааpаш дукхагIа хургда

Грознена гонахьа дадача боахамаша тIакхухьачарех 50 процент хIана дац, аьнна баьца дааpаш лоаттаду города тха совхозо. Шерра-шера 300 гектара тIа дIадув баьца дааpаш духхьал тха совхоза шоллагIча отделене.

Соахка баьца даарех, ниясса ахашша тохарах дайра тха совхозе, хIаьта а вIаштIехьдаьлар уж кхедара йола шера план сийленца кхоачашъе. Из хьокхам баккха йиш хилар хIара болхлочо, звено коллективо, бригадо тIагIертта къахьегарах.

Масала, хьаэцаргъя вай А. С. Шибанова кулгалду звено, хIара гектара тIара 330 центнер помидораши 350 центнер кабуци яьккхар цо соахка. ХIаьта, 500 центнер кабуц гулъе вIаштIехьдаьлар хIара гектара тIара А. С. Хорошиловай звено коллектива а. Иштта дика хьокхамаш даьхар кхыча звеноша а.

Цхьабакъда, торгови сетешка дIа ца ийдар бахьан долаш, кхыметтел эггара дукхагIа хьадаьннача хана а городе бахараштa мел эш хилац баьца дааpаш тикашка. ХIана аьлча, «Горплодоовощторга» базашка дIадихьачул тIехьагIа массехк дийнахьа лоаттаду баьца дааpаш тикашка дIа ца хьош. Цудухьа дIадохка а доладалехьа чIоагIа лохлу цар дикал.

Белгалдаккха дезаш да къаьстта дукхагIа кхачача хана а «Горплодоовощторго» тха совхозера геттара кIезига баьца дааpаш дIакххухьаш хилар. Ахкан хана денна бIаь тонн гаргга баьца дааpаш гулду совхозе. Кхашка дукха лоаттаярах талха а телхе хьайбашта яла мара кхы пайдана йоацача йоал дуккха а помидораш, нарсаш.

Совхозе хьалкхедаьрех 3500 тонн гаргга баьца дааpаш нахага дIа ца дохкаш дисар соахка грознерча торгови организацей бехках. Ханнахьа дIаэцац совхозагара баьца дааpаш консерваш еча заводаша а. Цудухьа алхха № 2 йолча отделене пайда ца эцаш яйра соахка 500 тонн кабуц, 600 тонн гаргга помидораш, иштта кхыдола баьца дааpаш.

Дувцилга йоацаш доккха зе да из бахьан долаш совхоза хиннар. Болхлошта а да из чIоагIа новкъа, хIана аьлча, продукци маьхала яларга хьежжа мара лац царна хьувкъам дика хиларах телаш дола алапи.

Соахкарчул а дукхагIа баьца дааpаш хьалкхедергда укх шера тха совхозо. Дика кийчо яьй оаха бIаьстанна. Аха а аьха тоадаьд кхаш, 14—15 тонн кхоачийташ ширдаьнна кхо диллад помидораш, кабуц, кхыйола культураш хьалкхееpгйолча кхашка, иштта хIара гектара тIа 2—3 центнер кхоачийташ тайсай минеральни удобренеш, бIаьсти яьлча подкормкана лаьрхIа кхы а товсаргъя уж. ХIанз парникашка болх беш ба совхоза баьца дааpаш кхедераш. Шеко яц цар шоай декхараш укх шера дикка тIеххкхоачашдергхиларах.

И. ХОМЕНКО,
Грозненски района № 3 йолча сомийн баьца дааpийн совхоза гидротехник.

ВIАШТIЕХЬДОАЛАШ ЛАТТ ХИШ ДЕХКАР

Хиш дехка лаьтташ дукхагIа хилийтара, хIанз хиш дехкача лаьтташта хийн дехкилга тоадара дуккха балхаш ду вай республике. Кавказе хьалха хьаеш я дIакъайла трубчати хиш дехка сеть. Вай республикера 17 эзар гектар лаьтта хийн дехка йиш хулийтаргйолча Надтеречни обводнительно-хиш дехка система я из. Цун ларда тIа керда хьаяьй комсаш делаю бархI совхоз. Хьаеш латт вай республикерча 30,7 эзар гектар долча лаьтта хийн дилла йиш хулийташ йола Наурско-Шелковской хиш дехка система а.

Кердача моттигашка хиш дехка доладара а караерзаяра а боккхача лоархIаме да хийн дIа-юха гIоргдолаш лаьтташ шаьрдар. ХьалхагIа лаьтташ шаьр а даь мара хIанз кийчъе йиш яц хиш дехка керда моттигаш. Тух доаллаши ушалаш йолаши йолча Гудермесерча шаьрача моттигашка «Степной» яхача совхоза лаьрхIа йохкаш латт дуга кхедергдола система, кулгаца болх ца беш кхедергда цига дуга. Шелковской районерча «Коминтерн» яхача колхозе а кхыйола культураш дIае пайдана доацаш лаьттай 5 гектар хиллал йолча чIелгилгаш тIа укх шера хьалхара хьаяьй из тайпа сеть. Юккъера лаьрхIача цхьан гектара тIара 40 центнер, цхьадолча доакъош тIара 70 центнерага дIакхоачаш доал дуга.

Хиш дехка лаьтташ дукхагIа хилийтара йоккхий торонаш я вай республике. Iаламеи климатическийн хьалаша, моттигийн рельефа, хиш дола моттигаш дукха хиларо торо хулийт хиш дехка лаьтташ совдаьха ца Iеш хIанзалца санна харшаш даьха а напораца догIа хьисапе а хийн деттa вIаштIехьдаккха а. Укх шера, 100 эзар гектар мара йоацача, 300 эзар гектарага дIакхоачаде йиш я хиш дехка лаьтташ.

Хьаеш йола сеть керттерча даькъе трубчати дIакъайла йоацаши хила еза, хьае еза из аьшкабетона латокаш а ухийташ, хийн деттаргда цо механически догIа хьисапе. Эггара дикагIчарех я шийн напораца догIа хьисапе хийн деттаргдола система, хIаьта из юкъеяхьара хиланза даргдоаца хьалаш долаш да вайцига. Цу спсобех хийн детта сеташ елга юкъедара дераш малагIа балхаш да?

Лакхе белгалдаьккхача тайпара, вайцига хьаеш я Надтеречни системах йола дIакъайлача турбай сеть. Хиш дехка техника тоаяра болх беш я укхаза тохкама-мелиоративни станци, проектни организаци, эксплуатационникаш. «Чечингушводстрой» гIишлоний управлене кийчъяьй аьшкабетона латокийн опытни образецаш. 1965-ча шера уж дуккха хьаелга вIаштIехьдаккха лаьрхIад.

МалагIаш да хиш дехкача лаьттаех пайда эцилга тоадара хIанз юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латта керттера декхараш?

Хьайбашта шортта доакъар хилийтара укх шера хIара боахама дIаденнад дикагIдола хиш дехка лаьтташ. Силосаи ялатаи лаьрхIа хIара боахаме дIаюврггйолча культурай лоархIам а беш 18 эзар совгIа гектар лаьтта белгалдаьккхад ерригача республике, силоса лаьрхIа цу даькъе 9400 гектар а йолаш. Цу лаьтташкара боала хьувкъам укх тайпара хила беза: фуалъяьха хьажкIаш (гектара тIара) 40—60 центнер, силоса йола масса 400—500 центнер.

Уж ерриге участкай звеноштa дIаяла а еза, хIаьта цар агротехнически мероприятеш чакх мишта йоах хьожаш тIахьожам лоаттабе а беза. Цу хьакъехьа цхьадола балхаш даьд хIанзле. Уж тайпа 16 звено вIашагIъеллай Шелковской районе, Наурски районе 7 я уж, иштта кхычахьа а я. Лаьттанца шортта тIоадал ца хилар бахьан долаш влагозарядкови хиш дехка деза бIаьсти, хIаьта гурахьа дийнача цхьадолча ялаташта а. ТIехьа ца а доахаш кийчъе еза массаза болх бергбола хиш дехкарийн кадраш, Iалашъе еза хийн дехка техника, кога гIирс, инвентарь, шийн ханнахьа кийча хилийта еза хийн дехка сеть. Лакхбе беза хиш дехкача лаьтташка къахьегаш болча болхлойи колхозхойи балхацара материальни безам.

Уж декхараш юрта боахама болхлошта кхоачащдулургдолаш да, хIаьта 1965-ча шера дикка дукхагIа юрта боахама продукташ яхара мел эшар вIаштIехьдаккхар да вай керттерчарех цаI.

Д. ХАМАТХАНОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР хиш дехкача лаьттайн хина боахемеи министра заместитель.

КХОЕ МАТЕРИАЛАШ

Массехк ди хьалха «МалгIобекнефта» НПУ № 2 йолча конторе технико-экономически конференци хилар. Цига дакъа лоацаш бар инженерно-технически болхлой, бурув детта мастераш, бурув деттараш, цар гIончаш, лаборанткаш, кхыбараш. Мехкдаьтта скважинашта бурув тохачарга материалийн кхомбара хетаяь конференци яр из.

Материальни средстваш кхояра къовсам лоаттабе безарех ба бурув детта мастераш хинна а ца Iеш бригада хIара болхло. Дика кхомбеш лелае еза гематита, бентанита, дизельни доагор, запасни оатхалаш, кхыяраш. Бурув деттача балхашка дIадодачун анализ а еш конференце къамаьл дир № 2 йолча бурув деттача контора керттерча бухгалтера Х. К. Хамхоева. Буровой мастерашта дика довзийтар цо мишта леладе деза хозрасчетни карта. Иштта болх делабича дика пайда хулаш хилар белгалдаьккхар. ДIадахача шерашка рентабельни болх беш яцар контора коллектив, бIаьш эзараш сомаш зе хулар, чIоагIа лоха дар технико-экономически хьокхамаш.

1964-ча шера дика къахьегама толамаш даьхар контора бурув деттараша. Бурув тохара шера план 126 процент кхоачашйир, къахьегама овсарле планах лаьрхIачул совгIа 14 процент лакхъелар. Паччахьалкхенна кхоадир 143 эзар сом.

Каст-каста уж санна йола технико-экономически конференцеш гул а еш паччахьалкхен средстваш кхояра дола дош дийцача бакъахьа хилар белгалдаьккхар цига.

Бурув тохарга дIалодачунна анализ яьчул тIехьагIа дика хов малагIа резерваш йолаш я, мичахьа да кхоачамбоацараш, цул тIехьагIа уж сихха балха юкъера дIадаха вIаштIехьдоал.

ХIара буровой технико-экономически хьокхамаш массанена гургдолча доска тIа дIаязде деза. Цу мероприятеша боккха пайда бергба производствана.

ХIанз «Малгобекнефта» НПУ бурув деттача контораи коллективашта юкъе хьалха латтачарех я тха коллектив. Уж къахьегама толамаш совдоахаш къахьега лерхI бурув деттараша.

Конференце тха коллективана КПСС МалгIабика горкома карара кара тела ЦIе байракх елар. Укх шера кхы а дикагIа къахьегама толамаш даха дош делар бурув деттараша.

Рентабельно болх бергба вай яхача девизах болх беш ба хIанз контора бурув деттараш.

А. УГУРЧИЕВ.
«Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча участка воккхагIвола геолог.

Дукха ха я Грозненски химически комбината этилови спирт доаккхача цеха машинни отделене Балакирев Виктор Петровича машинист волаш болх бу. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи а яьккха, балха хьалха латтачарех ва Виктор Петрович. Дика къахьегарах массехказа белгалбаьккхаб цун болх химкобината дирекце.

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъе аьнна химкомбината коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа спирт доаккхача цеха коллектив. Цу яхье котьяларах ше яьккха карара кара тела ЦIе байракх шоашкара дIа ца яккхийта а дош деннад нов. Балакирев болх беш волча цеха болхлоша.

Сурта тIа: машинист Балакирев Виктор Петрович.

Е. Недеря сурт.

АДМИНИСТРАТИВНИ ОРГАНИЙ БОЛХЛОЙ СОВЕЩАНИ

Лакхехьарча судеи республика общественни порядок лораяра министерстваи викалашца цхьана прокуратура болхлой совещани хилар парте областной комитете.

Совещане йийцар зуламашца лоаттабу къовсам чIоагIъяреи общественни порядок чIоагIъяреи даькъе административни органий декхарий хьакъехьа республика прокурора нов. Бурмистрова яь доклад.

Пренешка къамаьлаш дир прокурораша: Заводской районерча — нов. Андрющенкос, Ленински — нов. Айдинова, Гудермеса — нов. Жижина, МалгIабика — нов. Шмиткова, Урус-Мартана — нов. Мухиева, республика прокуратура следственни отдела начальника нов. Жулина, Лакхехьарча суда председатела нов. Кузнецова, общественни порядок лораяра министра нов. Дроздова.

Совещане къамаьл дир парте обкома хьалхарча секретара нов. Титова.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

«Машарга кхача гIертар— керттера йоакхо»

ПАРИЖ. СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина телевидене гIолла даьча къамаьла йизза изложени кепа тох «Юманите», «Фигаро» яхача а кхыча а газеташа. ВIашагIкхийттача Штаташка дIахойт Косыгина: «Нагахьа санна Къилбаседен Вьетнама духьалара агрессивни гIулакхаш дIахо а леладойя, шиЙ юххьанцарча доазонел дов тIехдоале, — белгалдоах «Юманите», — ше хиннача тайпара машаре дахара тешаме йолаш юс СССР. Империалистически кхерама духьал отта кийча да социалистически мехкаш». «Фигарос» язду: «Косыгина йоах, Къулбехьен Вьетнами Къулбехьен Корееи йита а, Лаоса чурча гIулакхашта юкъегIертилга дита а деза США-с, цхьанне а шеко хила йиш яц: «ТаIазар доацаш юсаргьяц агресси». Советски правительства хьахьекхар, машарга долха наькъаш лехилга шиЙ керттера йоакхо хилар, белгалдоаккх социалистически парте орган долча «Попюлер де Пари» яхача газето.

* * *

УЛАН-БАТОР. Советски правительствана керте латтачо даьча къамаьло цIаькха а бакъдир паргIато езача вьетнамски халкъо американски агрессена духьала, дунен халкъаша шоай паргIатои лоIами бахьан долаш лоаттабу къовсам Советски Союзо ше лаьрххIача тайпара кхы хувца ца луш хьаллоацаш хилар, хIаьта иштта машаре дахара, ленински политикана Советий Мохк тешаме хилар а, аьлар машареи доттагIлени монгольски организацей Исполнительни комитета председатела Д. Адилбиша ТАСС корреспондентаца ше къамаьл деш.

Советски делегаци ДРВ, КНР, КНДР яхаро, аьлар Адилбиша, тешал ду Советски правительство, КПСС, деррига советски халкъ социалистически мехкий вежарашха йола цхьоагIо, царна юкъера бIарт - цхьоагIон гIулакхаши доттагIали чIоагIде безам болаш хилара.

* * *

БЕЛГРАД. «Советски Союз, Вьетнама Демократически Республика, Корейски Халкъа-Демократически Республика социалистически лагера цхьоагIо тешшаме чIоагIа лоаттае лаьрхIа хилар — дукха ха йоацаш А. Н. Косыгин Азе социалистически мехкашка вахара эггара лоархIамегIара итог», — белгалдоаккх «Борбас», Советски правительствана керте латтачо даь къамаьл хьалхарча полоса тIа кепа а тохаш.

Газето къаьстта белгалйоаккх къамаьлацара Индокитаера гIулакхаш лер тIа доахаргдола хьал да Вьетнама Демократически Республикана духьалара США агрессивни акташ соцаяр, яхаш йола моттиг.

* * *

СОФИЯ. «Социалистически лагера вIашагIкхийтта низ эшалургбац», «КПСС-и Советски паччахьалкхеи чIоаггIа ленински наькъаца йода», «Империалистически кхерама духьала цхьоагIо йолаши шоайла мутIахьеи да социалистически мехкаш», «Американски агресси соцаяр — Индокитае машар оттара дола керттера хьал» — уж тайпа йоазош керте даьд московски телевидене гIолла А. Н. Косыгина даьча къамаьла текст кепа техача центральни болгарски газеташа.

Газеташа белгалдоах социалистически мехкий цхьоагIо чIоагIъяра де торо йолаш мел дола хIама дIахо а де Советски Союз кийча хилар, Вьетнама Демократически Республика паргIатон лоIами лорабе, империалистически агрессена духьалъотта из кийча хилар.

* * *

ПРАГА. ХIанзарча хьалашка машар безаш долча дерригача мехкий декхар — Вьетнама Демократически Республика бокъонаши суверенитети бахьан долаш хаьдда къовсам лоаттабар. Империалисташа еш йола атакаш соцае еза, язду «Руде право» яхача газето, СССР Министрий Совета Председатела даьча къамаьла хьакъехьа хоам а беш. Ерригача коммунистически партей, дерригача революционни низий интернациональни декхар — цхьан мугIаре а цхьана оарцагIа даьнна а машари социальни прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабар, яхаш язду газето.

«Працеи» «Свободне словеи» яхача газеташа белгалду, Советски Союзо дIахо а социалистически мехкий цхьоагIо чIоагIъергхилар, дунен дерригача халкъашца цхьана дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбар духьа, массане а герз дIададаккхара тIехьа, халкъий машари кхерамзлеи бахьан долаш къовсам лоаттабе из кийча хилар.

* * *

ВАРШАВА. Польски газеташа йолчча бесса кепа тох Советски правительствана керте латтачун къамаьла изложени. «Трибуна люду» яхача газето керте даьча йоазоно йоах: «Империалистически кхерама духьала социалистически паччахьалкхенаш кхотаеннеи шоайла мутIахьеи я». «Жице Варшавы» яхача газето белгалдоаккх, «Социалистически лагера доттагIали кхотаялари лораде а дегIаккхувла а СССР, ДРВ, КНДР» кийча хилар. «Штандар млодых» яхача газето белгалдоах Азе социалистически мехкашка яьча переговорий лоархIамегIара результат я социалистически лагера доттагIали кхотаялари лораде, дегIаккхувла, чIоагIде, империализманна духьалара бIарчча цхьа фронт чIоагIъе лаьрхIа Советски Союз, ДРВ, КНДР хилар яхаш дола дешаш.

* * *

ЛОНДОН. Халкъа Вьетнама духьалара агресси цхьа таIазар доацаш йиса йиш яц яха СССР Министрий Совета Председатела къамаьл эггара хьалха ВIашагIкхийттача Штаташка хоам белга лоархI дукхагIа долча английски газеташа.

«Гардиано» теркам тIабохийт Вьетнама Демократически Республика оборона чIоагIъяра де дезар дергда яхача заявленена.

«Гардиано» шиЙ редакционни статья тIа чIоаггIа критика ю ВIашагIкхийттача Штатий позицена, белгалдоаккх, Къулбехьен Вьетнама халкъо цхьанна а тайпара США хьаллоацаш ца хилар.

* * *

БУДАПЕШТ. «Цхьанна а тайпара чакхъяргьяц американски империалистически агресси. Къулбехьен Кореера арадаьха хила деза американски бIунаш. Коммунистически болама ерриga отрядаш кхотаялара реальни лардаш я», — керте иштта язду «Непсабадшаг» яхача газето, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина московски телевидене гIолла даьча къамаьла изложени ше кепа тохаш.

Советски Союз, язду «Мадьяр немзет» яхача газето, кийча я дунен дерригача халкъашца цхьана дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбар духьа, герз дIадаккхар духьа, машари кхерамзлеи бахьан долаш къовсам лоаттабе.

* * *

БЕРЛИН. «Марксизма-ленинизма ларда тIара цхьоагIо бахьан долаш» — керте даьча цу тайпарча йоазонна кIал —Нейес Дейчланд» яхача газето кепа техай А. Н. Косыгина даьча къамаьла йизза изложени, Азе социалистически мехкашка хиннача хана яьча переговорий лоархIамегIара результат я социалистически лагера мехкашта юкъера доттагIали кхотадалари лораде, дегIаккхувла, чIоагIде, империализмана духьалара бIарчча цхьа фронт чIоагIъе лаьрхIа Советски Союз, ДРВ, КНДР хилар яха моттиг къаьстта белгал а йоаккхаш.

Американски империалисташа Къулбехьен Вьетнами Къулбехьен Кореи леладеча агрессивни гIулакхашта хаьдда духьал а яьнна, белгалдоаккх «Нейес Дейчланда», КПСС-о лерргIа лелабу ленински арахьарча политика никъ, къаьстта лоархIам бу социалистически мехкий цхьоагIони вежарашха долча доттагIлени гIулакх.

* * *

ХАНОЙ. Ханойски радиос беча хоама тIа белгалйоах Къулбехьен Вьетнамера Къаман-кортамукъален болам советски халкъо хьаллоацаш хиларах американски империализма герзащарча провокацешта духьала эшшаш дола новкъостал ДРВ-ена де Советски Союз кийча хиларах а дувцаш йола А. Н. Косыгина къамаьлацара моттигаш.

* * *

ВЕНА. Азерча социалистически мехкашка советски делегаци яхарах хьахинна лоархIамера хIама хилар Советски Союза, ДРВ, КНДР цхьоагIои кхотаялари, ерригача социалистически лагера цхьоагIои кхотаялари цо империализмана духьала лоаттабеча къовсаме чIоагIдарах, язду «Фолькcштимме» яхача газето. Социалистически мехкаш цхьоагIо йолаши мутIахьеи да империалистически кхерама духьала хилара, язду дIахо газето.

«Арбейтер - цейтунг», «Нейес эстеррейх» яхача газеташа шоай хоамашта керте даьча йоазонашка белгалдоах, А. Н. Косыгина дIадийхад американски бIунаш Вьетнамера арадохилгеи ДРВ-ена духьалара агрессивни гIулакхаш соцаделгеи. Советски премьера, язду «Нейес эстеррейх» яхача газето, хаьдда дIахайтар американцашта Къулба-Малхбоален Азе цар леладеча гIулакхащца мел боккха кхерам ба.

* * *

РАБАТ. «Цхьа таIазар ца деш дусаргдац Вьетнама Демократически Республиках латар», «Къулбехьен Вьетнамереи Къулбехьен Корееpeи бIунаш арадаха деза американцаша», — керте даьча цу тайпарча йоазошта кIал московски телевидене гIолла СССР Министрий Совета Председатела даьча къамаьлацара йоккхий моттигаш кепа техай «Пти Марокэн», «Марок энформасьон» яхача марокански газеташа.

Газеташа белгалдоах Ханоеи Пхеньянеи хиннача переговорий лоархIамегIара результат я «социалистически лагера мехкашта юкъера вежарашха дола доттагIали кхотадалари дегIаккхувла а чIоагIде а, империализмана духьалара бIарчча цхьа фронт чIоагIъе» кийча хилар яхаш.

ЛИЙЦА БАЬХКА КОММУНИСТАШ МУКЪАБАЛИЙТАБ

ПАНАМА, 2 март. ТАСС-а корр. Лунс Альберто Франко Сандовала хоам бу:

Прогрессивни общественноста оагIонтахьара чIоагIа протесташ хилар бахьан долаш набахтара хьахийтаб массехк ди хьалхагIа лийца хинна Панамай Халкъа парте председатель Виктор Угои кхыбола белгалбаьнна болхлойи, ахархойи, студентийи кулгалхой. Уж бехке беш хиннаб Панамски канала хьакъехьарча американо-панамски лоала договора духьала хиннаб яхаш.

Виктор Угои цун новкъостийи кортамукъа бовларах мехкарча демократически прогрессивни низий йоккха котало лоархI укхаза.

КА ЙЙЛА ШУН, КЪОНА АРТИСТАШ

Дувцаргдац вай юххьанца шоай театр болх бе доладелча наьсархой гIадбахар. Из дар 1961—62 шерашка. Спектакль оттаеча хана саг дIачувала йиш йоацаш йиза хулар района клубай залаш. Хоза вIашагIкхийттаяр халкъа театра коллектив.

Бакъда, цул тIехьагIа болх телхар. Ер кхоалагIа шу да из театр юхаметтаоттаде ца могаш кулгалхой лела. Бахьан дукха уйла е езаш дац. Района бехктокхамера нах лоархIаш хиннабац из лоархIамера идеологически балха участок.

ХIанз тIеххьарча хана театр юха болх бе доладеннад. Искусство езаш бола нах гуллуш латт цига. Культура ЦIенна кулгалде хьожавир 1957 шера денз театре дакъа а лоацаш цига художник хинна Абиев ТIахIир.

Юххьанца халкъа театр болх бе долалуча хана цу юкъе хинна ва зIамига саг Абадиев Бек а. Искусство еза а енна Ленинградски театра музыкальни кинематографе институте деша вахар из. ПхелагIа курс яьккхача город Грозне практике хьожавир Бек. Из цига ваха раьза хиланзар: цунна дагайоаллар эггара хьалха ше хинна моттиг, Наьсарен района халкъа театр. Цига вахар из шиЙ практика чакхъяккха. ХIанз режиссералла болх беш ва къона артист. Дукха къахьег цо театра хьалха хинна сий юхаметтаоттадара.

Къаьнара артисташ юха гуллуш латт. Зрителашта дика йовзаш я дукхача берий нана, библиотекарь Долакова Зина. Ха яха саг я из. Бакъда, цунна дика хет халкъа театра лоархIам беш, цун болх дIаболабенна. Театре дакъа лаца раьза йий хьо, аьнна шийга аьлча: «Со а со санна бараш а юстара хуле йовзаргьяц халкъа таланташ, — аьлар Зинас. — Дег тIара раьза а йолаш йоагIаргья. ХIанзалца из хьоадаь саг йиeт хиннавац».

Дукххача наха вовзаш ва Наьсарен-Вокзалерча 11 шерарча школа къаьна хьехархо Гайтукиев Хьусен а. Хоза, дег тIара ловзайора цо шиЙ ролаш. Из а хIанз театре юхавенав.

ДегIайоагIаш латт халкъа театра коллектив. Дукха ба къона кагий нахи мехкарийи: района культура Шен инспектор Ахушкова Зоя, Аьлти-Юртарча клуба заведующи Мальсагова Фатима, КПСС райкома юкъарча отдела болхло Мальсагова Рая, района кхалнаха юкъе беча балха отдела заведующи Пугоева Марем, машинаькъа станце болхло Мальсагов Бекхан, ВЛКСМ райкома болхлой Цороев Муса, Газдиев Ахьмад, Кожемякина Тамара, Костоева Райхьант, 11 шерарча школа хьехархо Щербина Валентина...

...Къона низ ба из. Хов царна театр къахьегамхошта дезилга, цо наха сакъердам бергболга. ХIанз цхьан актах йола кхо пьеса кийчъю укхаза. Уж я Ошаев Халида: «Цхьан бе ши харбаз» (гIалгIай меттала яьккхар Абадиев Бек), «Ши Зайбула» (из яздаьр а Ошаев ва), района газета болхлочо Паров Сулейма язъяь «ШиЙ бараши наьхабараши» яха интермеди.

...Болх йисте а баьнна сайре яр. Электрически лампаш сегар района культура ЦIагIа. Цхьатарра хьа а баьхка шоай ролаш Iомае Iохайшар театре дакъа лоацараш. Хоржамаш хулача дийнахьа пьеса оттае кийчлуш ба уж. Тешшаме ала йиш я цар харжархошта дика совгIат лургда аьнна.

Дика гIулакх да театро дIадоладаьр. Района кулгалхой декхарийла ба из хьаллаца, новкъостал де. Района халкъа театр чIоагIача ларда тIа даккха деза.

З. МИКАИЛОВ.

30 шу совгIа ха я Смолин Виктор Николаевич хьехархочун болх беш вола. ШиЙ йоккха опыт цахаддаш дIалу цо дешархошта. ХIанз Грознерча № 53 йолча юкъерча школе лакхерча классашкарча дешархошта къахьегама говзалаш Iомаеш ва Виктор Николаевич. Цун чIоаггIа сий деш ба школера хьехархой а дешархой а. ЧIоагIа уйла тIаяхийта ладувгI хургболча къоначa говзанчаша цун хьехамга. Царна хов хьаьца мегаргйолаш йоккха балха говзали опыти йолаш Виктор Николаевич волга.

Сурта тIа: Смолин Виктор Николаевич 5-ча класса дешархочунна Веригоvна станокаца болх мишта бе беза хьехаш воалл.

И. Плиева сурт.

ХОЙ ШОАНА?

Эггара къаьнагIа дола фуъ Нью-Йоркерча цхьан музее улл. Из Iалаьмате доккха фуъ даьд сеча динозавро 120 миллион шу хьалхагIа.

* * *

Сага дегIеи барзкъани цIено бахьан долаш лоаттабеча къовсаме эггара хьалха сапа юкъедоаккхилга дийцар II-ча бIаьшерене ваьха римски лор Гален ва. Къаьнарча египтянашта сапа довзаш хиннадац, хIаьта цар цунна меттел леладаьд содеи хийи. Къаьнарча римлянаша сапанна меттел лелаяьй оливкови даьтта теха йола хи чура кагий гIум. Галльски племенашта сапа довзаш хиннад (цар хьадаьд из Iалама поташи дулха даьттеи вIашагIа а эдеш), цхьабакъда, галлаша керта чешта хьекхаш хиннад из цар бос баккхар духьа.

* * *

Цергаш цIенъю щетка эггара хьалха хьоахаеш кораяьй вайна английски кепа йоазон тIа XVII-ча бIаьшерен шоллагIа дакъа дIадолалуча юххье. Цергех хьекха щетка араялалехьа бага кхерзаш къаьстта шиЙ тайпара хий леладеш хиннад Англе.

Цо (цу яздаьчча тайпара) «сага кхетам дика а лоаттабу, са аттагIа а доахийт».

ИШТА ХIАНА ОАЛ ВАЙ?

ВОКЗАЛ

XVII-ча бIаьшерехь Лондона гонахьарча моттигашка Темза яхача хи йисте сакъердамаш хулаш парк хиннай. Цигара гаьна йоацаш Воксхолл яхача жерочун доалахьара трактир хиннай. Цул тIехьагIа кIеззига цхьа ха яьннача гIолла бешах а из цIи яха болабеннаб.

Лондонски «воксхоллага» хьежжа цу тайпара бешамаш хьахиннай Европерча кхыча городашка а — Париже, Мюнхене, Петербурге (нийсагIа аьлча Павловске, императорски двореца юххе). Павловски бешах «вокзал» яха болабеннаб. Петербургера Павловске бода машинникъ билла баьнначул тIехьагIа из дIакхоачалучча соцача моттигах «Вокзал» аьнна цIи тиллай. ТIехьагIо цу дешаца цIи яха йолаеннай Россера кхыйола машиннаькъа станцеш а.

СКАФАНДР

Вай космонавташ сигалъахарах каст-каста цIи яха доладеннад «скафандр» яха дош. ХIанз моллагIчоа а хов из гаьнна сигала ухача космонавтийи летчикийи къаьстта шиЙ тайпара барзкъа долга. ХIаьта хьалхагIа иштта оалаш хиннадац хи кIал болхача наха тIадувхача барзкъах мара. Цу деша хьалхара дакъа «скаф» —къаьнарча греки меттала кема, челнок, лодка яхилга хиннад. ШоллагIа дакъа — иштта «андр» яха гречески дош — саг, маIасаг. Цу тайппара, скафандр яхилга, долчча беса маIан дича, саг-лодка яхилга да.

ЮКЪЕРА ЛАЬРХIАЧА САГО ВАХАШ ЙОАККХА ХА

Европе XVI-ча бIаьшерене (феодализма замалахьа)... 21 шу

Европе XIX-ча бIаьшерене (капитализм тоаеннача хана)... 34 шу

Россе	1896—1897 шш.	32 шу
СССР-е	1927—1928 шш.	44 шу
	1955—1956 шш.	67 шу
	1958—1959 шш.	69 шу.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юртбоахама болхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10—«Грозненский рабочийн» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара 8.25 — Ашараш. 8.45 — Эггара зIамагIа болчарна лаьрхIа передача (эрсий меттала). 16.00 — Радион телевизионнийн передачай программа. 16.05 — Ашараш. 16.15 — «Агитпунктера лампаш сийрда леп» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Литературни передача. «Вай ханара турпал» яха Михаил Юрьевич Лермонтова романа тIара дакъа. (нохчий меттала). 17.00— Юртбоахама хьалхле лелаерий опыта радиошкола (эрсий меттала). 17.30 — Ленински миллионий университет — Москвара трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.23— Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.35—Юрти нахи (нохчий меттала). 19.25 — «Малх» яха телевизионни планетарий. 19.35 — Культурай университет. XVIII бIаьшере хинна йола эрсий изобразительни искусство. 19.55—Телевизионни кердадараш (эрсий меттала). 20.05 — Социалистически яхье инициатораш болча. Репортаж (гIалгIай меттала). 20.20—Бийса даькъала хийла шун, бераш! 20.30—«Бирса шераш» яха художественни фильм.

1965 шу дIадоладелар итальянски къахьегамхой монополеша цхьабарт болаш тIагIортарца белгалдоалаш. Январь бутт болалуш забастовка йир хьамча промышленностерча 40 эзар болхлочо. Цул тIехьагIа гIайттар металлургаши римски текстильщикаши. Предпринимателашта шоаш еш хинна атака дIахо йихьар 100 эзар гIишлонхочои 30 эзар кизгаш деттачои. Цу гIулакха юстара балензар кхыметтел таможенникаш а. Къаман юкъара забастовка хьакхайкайир цар. Февраль бетта юкъ екъаенначул тIехьагIа къахьегама Итальянски конфедераце даьча кхайкаралах болх соцабир Рима болхлошеи гIулакхерча нахеи, правительствагара пенсионни Iалашон гIулакха овлангара денз реформа елга хьадехар духьа. Цул тIехьагIа забастовка йир гIишлонхоша. Миланерча Риззоли яхача газетий издательства типографски машинаш сайцар. Администрацеца къахьегама договор деи балха ди лоацдеи гIерташ ба печатникаш.

Сурта тIа: забастовка еш болча милански издательства болхлоша вIашагIъехкай даа хIама дIа-хьа телаш йола пункташ.

Публифото—ТАСС сурт.

Город Грозне, Сафонова улицагIа, 15, вахача гр-нина **Колесниченко** Григорий Ивановича суде деннад город Грозне, Сафонова улицагIа, 15, яхаш йола шиЙ сесаг **Колесниченко** Лидия Ивановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город **Грозне**, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Ленина переулкагIа, 14, вахача гр-нина **Подлесный** Александр Ивановича суде деннад, город Грозне, Январски улицагIа, 47, яхаш йола шиЙ сесаг **Подлесная** Валентина Николаевна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город **Грозне**, Октябрьски района халкъа суде.

Лейпцигски ярмарка хьайийлай

28-ча феврале хьайийлай укх шера шиЙ 800 шу дизар дездеш йола Дунен халкъашта юкъера Лейпцигски ярмарка. Ярмарка хьаеллача бар ГДР Министрий Совета Председатель В. Штофи республикера кхыбола кулгалду деятелаши, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латта советски правительственни делегаци, КПГ ЦК Хьалхара секретарь М. Рейман, хIаьта иштта кхыча мехкий делегацеш а.

Экспонаташка хьажа дIаболабелар ярмарке дакъа лоацача мехкех эггара йоккхагIа йолча Советски Союза павильонагара.

Советски павильонага хьежа баьнначул тIехьагIа ГДР Министрий Совета Председатела В. Штофа укх тайпара йоазув дир сийлахьча посетителий книжка тIа:

«КIоаргга уйла дег чу йоссайир тхона Советски Союза лакха Iилматехнически боарам хьахьокхаш йолча дукххача экспонаташа. Вайна юкъера барт-цхьоагIон гIулакхаш дIахо чIоагIдара новкъостал дергдолаш хийла советски выставка. Вежарашха дола доттагIал чIоагI а деш вай кхы а сихагIа дIахьалхашкахьа гIоргда вай мехкашка коммунизми социализми хьалъяра гIулакха.

ДоттагIал!

Советски экспонатий иштта чIоаггIа лоархIам бир ПНР Министрий Совета Председатела Ю. Циранкевича а.

Цул тIехьагIа хьаьши хьежар ОАР, Польша, Чехословаке павильонашка, хIаьта иштта дукххача европейски мехкий экспонаташ хьокха оттаьча химически оборудоване павильонага а. ГДР-о укхаза хьокха оттаьй ше СССР-е а кхыча мехкашка а дIаккхухьийташ йолча химически оборудоване образецаш.

Тахан хьожаргвар хьежа ваьнначул тIехьагIа немецки кепа йоазон викалашца ше къамаьл деш, А. Н. Косыгина белгалдаьккхар Лейпцигски ярмарка лоархIам дунен халкъашта юкъера торговли дегIайоалала гIулакха боккха хилар. Советски Союзан ГДР-аи юкъерча бартцхьоагIон гIулакхий хьакъехьа ше дувцаш, цо белгалдаьккхар, шинна а мехка бахача наха эшараш дизза кхоачашдар духьа химически промышленность дегIайоалаеш дIахо цхьана къахьегар лоархIаме хилар.

* * *

28 феврале вIашагIкхийтар юбилейни Лейпцигски ярмарка оттаярца дувзаденна ГДР-е ена БПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин кертелатта СССР правительственни делегаци а СЕПГ ЦК Политбюро членаши кандидаташи а.

Уж вIашагIкхийттача хана цига бар немецки оагIонгахьара: СЕПГ ЦК Политбюро член, ГДР Министрий Совета Председатель В. Штоф, СЕПГ ЦК Политбюро членаш Ф. Эберт, П. Фрелих, Э. Хонеккер, А. Нейман, П. Фернер, СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидаташи кхыбола официальни нахи.

Шинна а оагIонна хьаштдола дешаш дувцаш йола беседа Iалаьмате безаме, дег тIара, доттагIал тIехь чакхъяьлар.

ЛЕЙПЦИГ, 1 март. (ТАСС). ГДР Министрий Совета Председатела В. Штофа селхан прием йир Дунен халкъашта юкъерча Лейпцигски ярмарка 800 шу дизарца дувзаденна. Прием яр СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латта советски правительственни делегаци, кхыча мехкий правительственнии официальнии делегацеш, дукххача паччахьалкхений лоархIамерча моттигашкара викалаш.

БАСКЕТБОЛ

Кхаь дийнахьа хилар Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института спортивни зале Къилбаседа-Кавказа педагогически вузай спортсмений яхь. Цига дакъа лоацаш яр Пятигорскера, Махачкалера, Грознера кхалнаьха а маIача наьха а командаш. Цига котбаьннарашта бокъо лургья мехка педагогически вузай хьалхара моттиг йоаккхача ах финальни ловзарашка дакъа лаца. Кхалнаьха командашта юкъе котъьлар кхыча мехкий халкъий метташ Iомадеча Пятигорскерча института кхалнаьха команда.

ЧIоагIа сакъердаме а кадай а хилар маIача наьха командай ловзараш. Яхь дIайолаеннача хьалхарча дийнахьа вай республикера команда Пятигорскерча командал котъьлар. (счет 95:55). ДIадахача кIирандийнахьа вай студенташ лайзар Махачкалерча баскетболисташца. Цу вIашагIкхетаре котбаьннараш яхье котбаьннаргаш лоархI. Дика лайзар цу дийнахьа вай студенташ. Нийса кхоссар бургац К. Евлоева, В. Мамижова, дика белгалвоалаш ловзар центровой Табулов а. Из бахьан долаш вай баскетболисташа котало яьккхар. ВIашагIкхетар йистедаьлар счет 80:62 а йолаш.

Ер бутт бовш Нохч-ГIалгIай пединститута баскетболисташ Краснодаре гIоргба.

Самардийнахьа Грознерча мехкдаьтта института баскетболистий команда лакхехьарча дешара министерства вузашта юкъе йолаьча яхье дакъа лаца Ростове яхай. Цунна юкъе ба вай республика команда низ бола баскетболисташ.

Д. КОДЗОЕВ, студент.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции 7/84.

СФ02211. Заказ № 1410.